

Uchwała Nr XI / 51 / 07
Rady Miejskiej w Połańcu
z dnia 28 czerwca 2007r.

w sprawie: uchwalenia Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta
i Gminy Połaniec na lata 2007 – 2014

Na podstawie art. 17 ust.1 pkt 1 ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. Nr 64 poz. 593, zm. Nr 99 poz.1001, Nr 273 poz.2703; z 2005r. Nr 64 poz. 565, Nr 94 poz. 788, Nr 164 poz.1366, Nr 179 poz.1487, Nr 180 poz.1493; z 2006r. Nr 135 poz. 950, Nr 144 poz.1043, Nr 186 poz.1380, Nr 249 poz.1831, Nr 251 poz.1844; z 2007 r. Nr 35 poz. 219, Nr 36 poz. 226, Nr 48 poz. 320) Rada Miejska w Połańcu uchwala:

§ 1

Strategię Rozwiązywania Problemów Społecznych na lata 2007 – 2014.

§ 2

Strategia, o której mowa stanowi załącznik do niniejszej uchwały.

§ 3

Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Miasta i Gminy Połaniec.

§ 4

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

PRZEWODNICZĄCY
RADY MIEJSKIEJ

mgr Stanisław Lalo

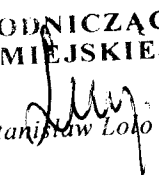
**Uzasadnienie do uchwały Nr XI / 51 / 07 z dnia 28 czerwca 2007r.
Rady Miejskiej w Połańcu w sprawie przyjęcia „Strategii Rozwiązywania
Problemów Społecznych Miasta i Gminy Połaniec” na lata 2007 – 2014**

Zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 roku (Dz.U. Nr 64, poz. 593 z późn. zm.) do zadań gminy należy opracowanie i realizacja strategii rozwiązywania problemów społecznych ze szczególnym uwzględnieniem programów pomocy społecznej, profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych i innych, których celem jest integracja osób i rodzin z grup szczególnego ryzyka.

Przy opracowaniu strategii duży nacisk w sprawie pomocy społecznej położono na przejście od modelu pomocy, którego zasadniczą funkcją jest udzielenie wsparcia materialnego do modelu systemowego wymagającego zintegrowanego podejścia do rodziny, stanowi to szansę, że następne pokolenie nie będzie wymagało ingerencji w rodzinę.

Opracowanie strategii rozwiązywania problemów społecznych jest szansą pełniejszego wykorzystania wszystkich zasobów publicznych i niepublicznych i ich pełniejszej koordynacji. Środki finansowe z UE są kierowane tylko na realizację projektów posiadających szczegółowo wyznaczone cele, etapy realizacji oraz przewidywane efekty.

**PRZEWODNICZĄCY
RADY MIEJSKIEJ**

mgr Stanisław Łoto

***Strategia rozwiązywania problemów
społecznych na lata 2007 - 2014
Miasta i Gminy Połaniec***

Połaniec 2007 r.

WSTĘP	3
I. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNEJ	6
1. Charakterystyka Miasta i Gminy Połaniec	6
1.1. Położenie, powierzchnia, ludność,	6
2. Mapa problemów społecznych Miasta i Gminy Połaniec	9
2.1. Główne problemy organizacji polityki społecznej w Mieście i Gminie Połaniec.	15
2.2. Główne problemy zarządzania sferą społeczną	15
2.3. Grupy docelowe wymagające wsparcia w ramach polityki społecznej.	15
2.4. Identyfikacja podstawowych problemów społecznych	16
3. Opis głównych problemów w zakresie polityki społecznej	16
3.1. Bezrobocie	16
3.2. Niepełnosprawność	19
3.3. Ubóstwo	25
3.4. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego	32
3.5. Alkoholizm i nadmierne picie oraz przemoc domowa	33
II. ZGODNOŚĆ MIEJSKIEJ STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH Z KRAJOWĄ I EUROPEJSKĄ POLITYKĄ SPOŁECZNĄ.	37
1. Podstawowe cele „Strategii Rozwiązywania Problemów społecznych” w Mieście i Gminie Połaniec.	38
III. WIZJA I CEL STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	44
3.1. Wizja	44
3.2. Cel strategiczny	45
3.3. Podstawowe założenia	45
3.4. Główne obszary i cele strategiczne przyjęte w strategii	46
IV. PLAN DZIAŁANIA NA LATA 2007 – 2014 W POSZCZEGÓLNYCH OBSZARACH	47
Obszar I	47
AKTYWIZACJA SPOŁECZNA I PRZECIWDZIAŁANIE BEZROBOCIU	47
Obszar II	49
OCHRONA ZDROWIA	49
Obszar III	52

EDUKACJA I OŚWIATA	52
Obszar IV	54
POMOC SPOŁECZNA I POLITYKA PRORODZINNA	54
Obszar V	57
PROFILAKTYKA I PRZECIWDZIAŁANIE UZALEŻNIENIOM I PRZEMOCY W RODZINIE	57
VI. MONITOROWANIE	60

Strategię rozwiązywania problemów społecznych na lata 2007-2014 Miasta i Gminy Połaniec
opracowała Anna Wolska

Wstęp

Proces transformacji ustrojowej państwa wywarł istotny wpływ na wszystkie dziedziny życia społecznego objęte szeroko rozumianą politykę społeczną. Wejście Polski w struktury Unii Europejskiej spowodowało pojawienie się nowych zadań z zakresu polityki społecznej przed władzami samorządowymi wynikającymi z polityki regionalnej Unii. Zmiany legislacyjne w kraju nakładają na samorząd realizację wielu zadań sfery społecznej. Od 1 maja 2004 roku obowiązuje nowa ustawa o pomocy społecznej, przekazująca samorządom lokalnym realizację całych obszarów pomocy społecznej państwa jak np. wypłaty zasiłków czy kwestie funduszu alimentacyjnego.

Przed władzami samorządowymi oraz instytucjami pomocy społecznej na poziomie lokalnym, stoją do rozwiązania trudne problemy społeczne. Pogłębiające się dysproporcje dochodowe rodzin, zjawiska związane ze sferą ubóstwa, niedostatek materialny rodzin, problemy egzystencji osób samotnych i starszych, niepełnosprawnych rodzin wielodzietnych i rodzin osób uzależnionych od alkoholu, osób w tzw. wieku produkcyjnym, które nie dysponują wystarczającymi środkami na utrzymanie i nie radzą sobie ze zmieniającą się rzeczywistością tworzą powiązany ze sobą zespół problemów społecznych, które decydują w istocie o sposobie odczuwania jakości życia przez społeczność.

Koniecznością staje się planowane i długofalowe podejście do rozwiązywania problemów społecznych. Wynika to również z ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej, która w art. 17 określiła obowiązek opracowania i realizacji przez gminę strategii rozwiązywania problemów społecznych.

Diagnoza i analiza występujących problemów społecznych stała się podstawą do określenia priorytetów, celów oraz kierunków działań. Od skuteczności ich rozwiązywania zależy funkcjonowanie wspólnoty samorządowej jaką stanowi gmina. Zintegrowane podejście do problemów sfery społecznej pozwala na przyjęcie nowych rozwiązań w celu ograniczenia niekorzystnych zjawisk. Realizacja zadań postawionych przed pomocą społeczną na poziomie społeczności lokalnej, jak i na poziomie rodziny i jednostki, a także konieczność wypracowania właściwych form pomocy, wymaga profesjonalnego i systematycznego diagnozowania problemów społecznych w skali miasta i Gminy Połaniec.

Strategia rozwiązywania problemów pomocy społecznej zorientowana jest na rozszerzenie i pogłębienie form pracy socjalnej, współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się pomocą społeczną w Mieście i Gminie Połaniec oraz instytucjami działającymi w szerszym obszarze polityki społecznej jak: oświata, służba zdrowia, sądownictwo, biura pracy, szkoły, spółdzielnie mieszkaniowe itp.

Problemy społeczne nie są cechą pojedynczych osób ale całych środowisk, rodzin, grup społecznych - takie postrzeganie zjawisk pozwala na strategiczne rozwiązania społeczne na poziomie lokalnym.

Systemowe podejście daje szansę na rozwiązania strukturalne i skuteczne wyłączenie osób z systemu pomocy społecznej w wyniku ich reintegracji zawodowej.

W obszarze problemów społecznych rodziny trudności występują najczęściej w związku z:

- ubóstwem
- sieroctwem
- bezdomnością
- potrzebą ochrony macierzyństwa lub wielodzietnością
- bezrobociem
- niepełnosprawnością

- długotrwałą chorobą
- bezradnością w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego
  - a) rodzina niepełna
  - b) rodzina wielodzietna
- uzależnieniem
- trudnościami w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego
- klęskami żywiołowymi
- zdarzeniami losowymi

Doświadczenia pracy Ośrodka Pomocy Społecznej wskazują, że tylko w strategicznym ujęciu należy upatrywać szans rozwiązania powyższych problemów.

Strategia jest wieloletnim dokumentem programowym, który ma istotne znaczenie dla zapewnienia bezpieczeństwa społecznego mieszkańców gminy. Nie jest to jednak dokument sztywny. Wyznacza on kierunki i ramy dla planowanych zmian. W miarę zmieniającej się sytuacji społecznej strategia może być uzupełniana o nowe działania i cele.

Przy opracowaniu Gminnej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych oraz wszystkich programów i projektów, budowanych dla osiągnięcia celów tej Strategii, konieczne jest uwzględnienie następujących Zasad Konstytucyjnych:

SOLIDARNOŚCI	- tworzenie w gminie wspólnoty zdolnej do generowania procesów samopomocowych.
POMOCNICZOŚCI	- tworzenie w organizacjach wyższego szczebla służebnych systemów oparcia dla osób i rodzin.
DOBRA WSPÓLNEGO	- tworzenie w gminie wszelkich warunków pozwalających jej mieszkańcom na pełny rozwój.

We wszystkich programach i projektach, budowanych w ramach Miejskiej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, uczestnikami muszą być najważniejsze dla człowieka grupy oparcia społecznego: rodzina (rodzice, rodzeństwo, dzieci, krewni),

przyjaciele, sąsiedzi, koledzy z pracy i szkoły, organizacje nieformalne i formalne (grupy wsparcia, stowarzyszenia, partie polityczne...), profesjonaliści (nauczyciele, kościół, lekarze), punkty usługowe (ośrodek pomocy społecznej, dom pomocy społecznej...).

W trudnych sytuacjach życiowych osoba czy rodzina powinna uzyskać pomoc w tych grupach oparcia społecznego. Przy czym najważniejszą grupą oparcia powinna być rodzina, potem środowisko czy szeroko pojęta społeczność. Pomoc instytucjonalna (punkty usługowe) powinna wspierać osobę czy rodzinę w jej trudnej sytuacji życiowej w ostateczności czy też jako uzupełnienie pomocy świadczonej przez najbliższych i środowisko.

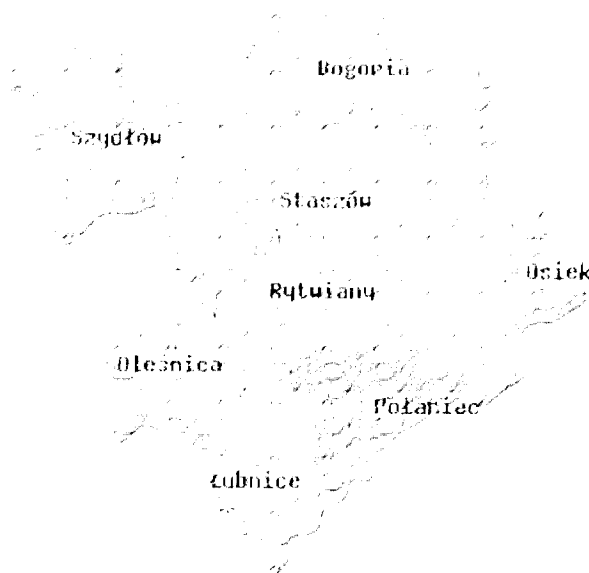
I. Diagnoza sytuacji społecznej

1. Charakterystyka Miasta i Gminy Połaniec

1.1. Położenie, powierzchnia, ludność,

Miasto i Gmina Połaniec Położenie geograficzne: 21°17' E; 50°26' N ok. w powiecie staszowskim, w południowo-wschodniej części województwa świętokrzyskiego przy ujściu rzeki Czarnej do Wisły. Od wschodu graniczy z gminami: Gawłuszowice i Borowa z powiatu mieleckiego w województwie podkarpackim, od północy z gminą Osiek, od zachodu z gminą Rytwiany, a od południa z gminą

Łubnice, wszystkie wchodzące w skład powiatu staszowskiego. Miejscowy krajobraz ukształtował lodowiec. Jest to teren pofałdowany, porozcinany dolinami rzek: Wisły, Czarnej, Wschodniej, Śmierdziąki i Kanału – Strumień, z występującymi miejscowo terenami bezodpływowymi.

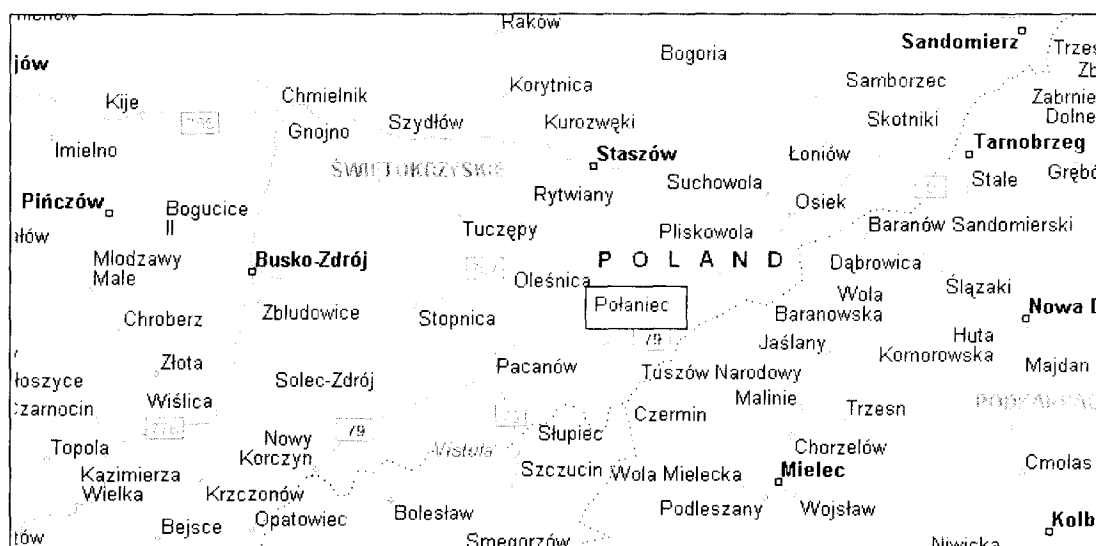

Cała jednostka administracyjna zajmuje 7492 ha, z czego na miasto przypada 1 741 ha. W skład miasta i gminy wchodzi: **miasto Połaniec** i 17 wsi sołeckich: **Brzozowa, Kamieniec, Kraśnik, Łęg-Zawada, Maśnik, Okragła, Luszyca, Rudniki, Ruszcza, Ruszcza Kępa, Rybitwy, Tursko Małe, Tursko Małe Kolonia, Winnica,**

Wymysłów, Zdzieci Nowe, Zdzieci Stare, Zrębin

Ludność gminy wg stanu GUS na dzień 20.05.2002 wynosiła 12 172 osoby, co stanowi ok. 16.8% ludności całego powiatu staszowskiego. W tym, w mieście Połaniec 8711 osób a na terenach wiejskich 3461 osób. Największym ludnościowo sołectwem jest Ruszcza 567 osób, a najmniejszym Kraśnik 60 osób. Średnie zaludnienie w gminie wynosi 176 mieszkańców/km².

Powierzchnia gminy Połaniec wynosi 74.92 km², co stanowi 8,1% powierzchni powiatu. W tym: użytki rolne: 62.0%, łąki i pastwiska 15% oraz użytki leśne 19%.

Rys. 1 Mapa sytuacyjna położenia Połania (Microsoft Auto Route 2002)

W okresie 2000 – 2002 liczba mieszkańców gminy wzrosła o 3%. Zaludnienie miasta zwiększyło się o 8 %, a terenów wiejskich zmniejszyło się o 6%.

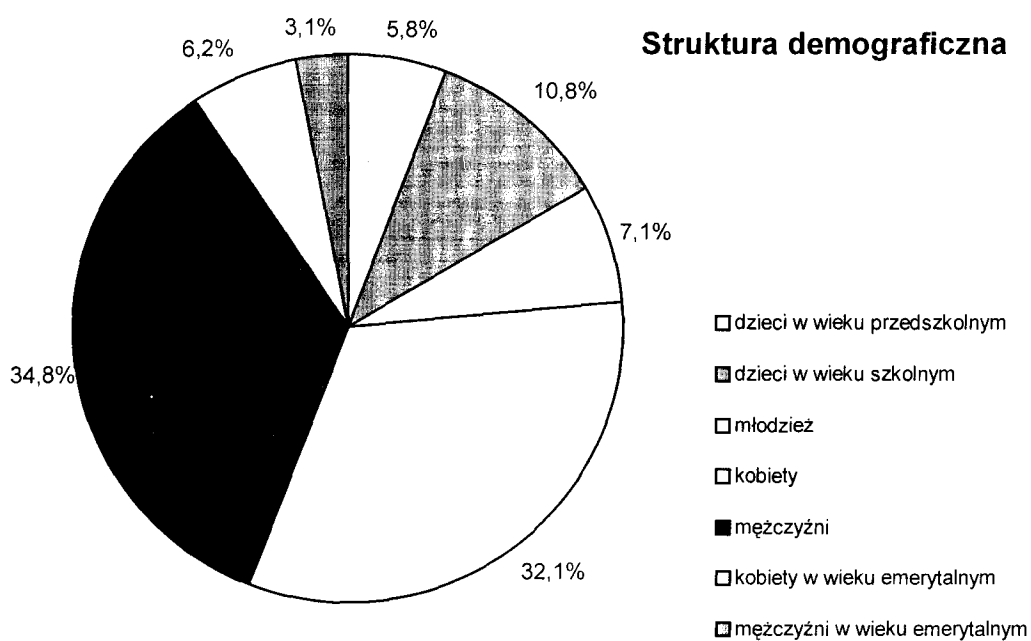
Według danych statystycznych, w 2002 roku kobiety stanowiły 50,2% ogólnej liczby ludności miasta i 49% ludności terenów wiejskich. Z analizy struktury wieku ludności wynika, że dla obecnej sytuacji w zatrudnieniu staje się ona coraz mniej korzystna. Przybywa ludności w wieku produkcyjnym – grupa ta stanowi aktualnie 61% ogólnej liczby mieszkańców. Ludność w wieku przedprodukcyjnym stanowi 30%, natomiast w wieku poprodukcyjnym 9%. Obecnie w mieście i gminie Połaniec zarejestrowanych jest ponad 1000 osób bezrobotnych. Z pomocy społecznej korzysta 550 rodzin.

Tab.1 . Ludność miasta i gminy Połaniec według płci i ekonomicznych grup wieku

kategoria statystyczna	wiek lat	2000	2003	2007	%populacji
dzieci w wieku przedszkolnym	0 - 6	987	846	714	5,8%
dzieci w wieku szkolnym	7 - 15	2115	1715	1329	10,8%
Młodzież	16 - 19	1170	1187	874	7,1%
kobiety	20 - 60	3323	3651	3941	32,1%
Mężczyźni	20 - 65	3562	3941	4268	34,8%
kobiety w wieku emerytalnym	60+	657	729	763	6,2%
mężczyźni w wieku emerytalnym	65+	300	357	377	3,1%
w tym:	Razem	12114	12426	12266	100,0%
	<i>kobiety</i>	6319	6195	6111	49,8%
	<i>mężczyźni</i>	6288	6283	6155	50,2%

Źródło: Opracowanie własne Urzędu Gminy Połaniec na podstawie danych z Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań, Urząd Statystyczny w Kielcach, Kielce 2003

Wyk.1. Ludność miasta i gminy Połaniec według płci i ekonomicznych grup wieku

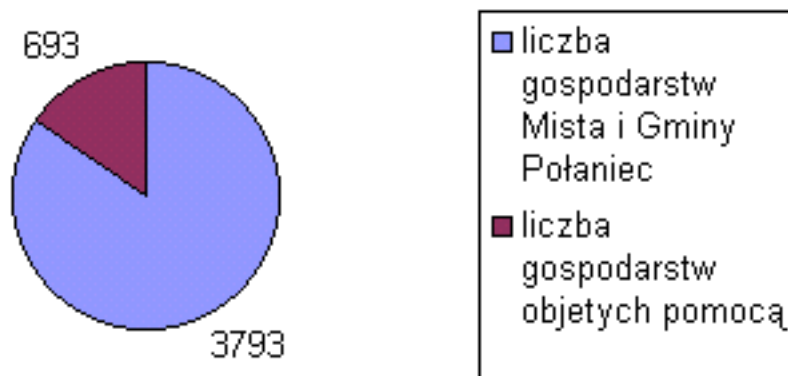

2. Mapa problemów społecznych Miasta i Gminy Połaniec

W trakcie opracowania Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych, zidentyfikowano problemy społeczne występujące w Mieście i Gminie Połaniec i wskazano główne problemy społeczne, których skuteczne rozwiązanie warunkuje poprawę sytuacji społecznej mieszkańców.

W Mieście i Gminie Połaniec istnieje **3.793** gospodarstw domowych.

Wyk. 2. Liczba gospodarstw domowych objętych pomocą w 2000 roku.

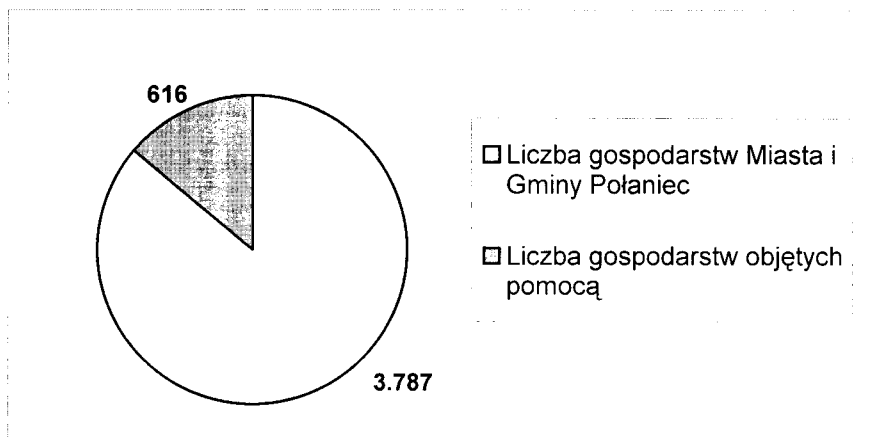

Źródło: Dane ze Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań oraz materiałów OPS

Pomocą finansową objęte są głównie rodziny. W 2000 roku pomocą objętych było 693 rodzin, co stanowi 18 % ogólnej liczby gospodarstw domowych w Mieście i Gminie Połaniec.

Natomiast w 2006 roku pomocą objętych było 616 rodzin, co stanowi 16 % ogólnej liczby gospodarstw domowych w Mieście i Gminie Połaniec.

Wyk. 3. Liczba gospodarstw objętych pomocą w 2006 roku.

Tab. 2. Liczba i struktura rodzin objętych pomocą 2000 - 2006 r.

Wyszczególnienie		2000		2001		2002		2003		2004		2005		2006	
		ogółem	w tym na wsi	ogółem	w tym na wsi	ogółem	w tym na wsi	ogółem	w tym na wsi	ogółem	w tym na wsi	ogółem	w tym na wsi	ogółem	w tym na wsi
Rodziny ogółem:		693	332	819	282	600	255	644	265	565	236	575	256	616	284
o liczbie osób	1	99	41	320	76	154	61	172	65	111	44	138	65	135	63
	2	94	38	104	37	76	33	80	33	88	39	92	42	89	40
	3	139	64	103	37	105	28	112	39	100	33	105	34	115	37
	4	162	79	116	51	110	58	118	56	122	55	111	54	127	70
	5	112	59	97	35	95	38	97	36	81	31	68	30	81	35
	6 i więcej	87	51	79	46	60	37	65	36	63	34	61	31	69	39
Rodziny z dziećmi ogółem:		511	235	344	141	317	136	330	140	348	135	327	139	337	151
o liczbie dzieci	1	132	59	125	48	122	44	124	40	132	40	125	45	128	46
	2	169	74	110	48	99	48	118	59	123	54	115	52	111	56
	3	121	52	67	22	58	22	49	18	56	21	52	25	61	31
	4	55	29	32	17	23	14	30	16	26	12	24	9	27	11
	5	23	13	7	4	9	5	5	4	7	5	7	6	5	4
	6	8	5	1	0	4	1	2	1	1	0	2	1	3	2
	7 i więcej	3	3	2	2	2	2	2	2	3	3	2	1	2	1
Rodziny niepełne ogółem:		60	16	53	11	50	12	52	15	57	13	46	9	47	15
o liczbie dzieci	1	20	4	20	4	18	4	24	5	29	5	22	4	24	6
	2	22	6	17	2	16	2	13	3	13	3	13	2	12	3
	3	8	2	9	3	10	3	9	2	10	1	9	1	7	2
	4 i więcej	10	4	7	2	6	3	6	5	5	4	2	2	4	4
Rodziny emerytów i rencistów ogółem:		214	96	136	66	117	60	138	59	124	54	128	55	131	61
o liczbie osób	1	78	33	44	20	43	21	57	20	51	18	60	24	63	26
	2	71	36	39	22	29	15	40	20	32	18	29	14	30	15
	3	28	10	13	5	11	6	14	5	14	5	14	5	17	7
	4 i więcej	37	17	40	19	34	18	27	14	27	13	25	12	21	13

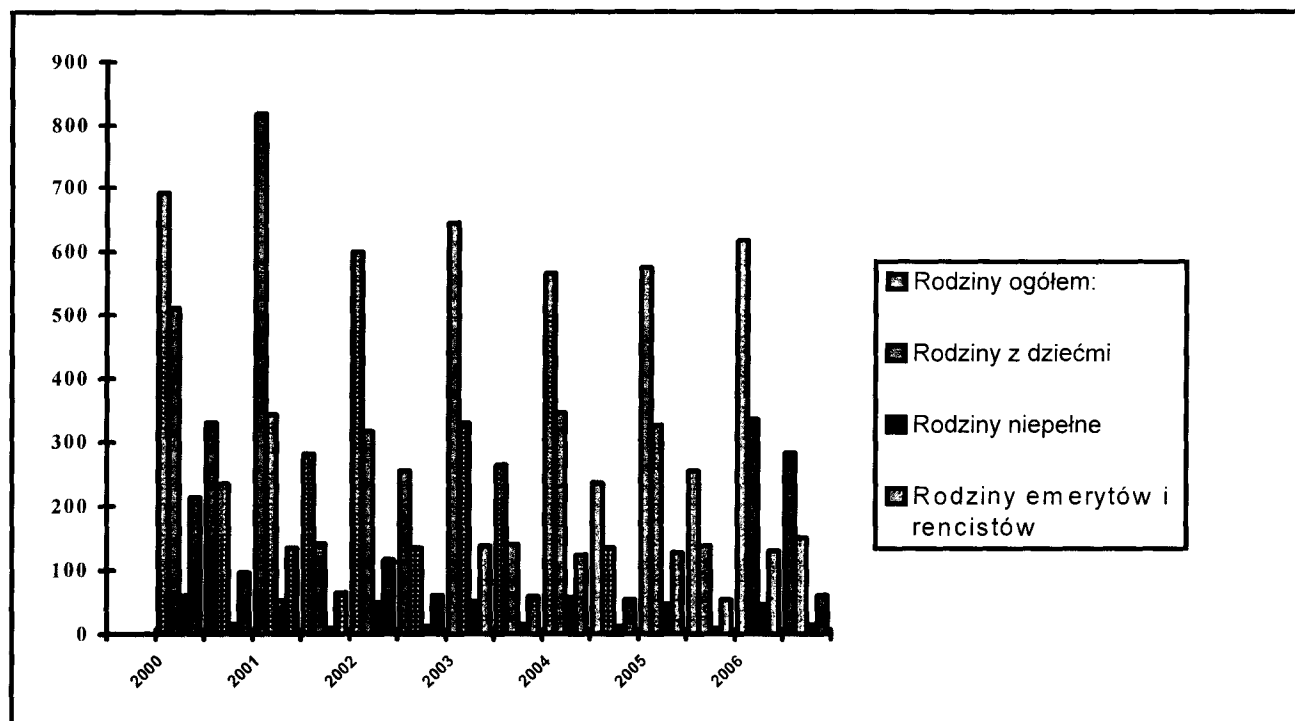
Źródło: Opracowanie na podstawie sprawozdań rocznych OPS

Tab. 3. Powody występowania o pomoc społeczną

Powody trudnej sytuacji życiowej	2000		2001		2002		2003		2004		2005		2006	
	ogółem	w tym na wsi	ogółem	w tym na wsi	ogółem	w tym na wsi	ogółem	w tym na wsi	ogółem	w tym na wsi	ogółem	w tym na wsi	ogółem	w tym na wsi
Ubóstwo	324	153	20	12	41	21	61	33	51	24	38	23	36	24
Sieroctwo	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Bezdomność	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Potrzeba ochrony macierzyństwa	62	24	49	24	44	21	48	23	48	18	26	12	24	14
Bezrobocie	232	99	194	92	190	85	209	87	192	81	172	79	166	83
Niepełnosprawność	160	69	76	38	88	45	104	48	93	43	85	41	90	45
Długotrwała choroba	191	86	171	80	168	80	179	75	174	77	176	78	182	83
Bezradność w sprawach opiek.-wych. i prowadzenie gosp. domowego - ogółem	117	41	84	36	80	34	70	32	76	33	64	27	64	30
w tym														
rodziny niepełne	45	10	20	2	26	4	28	6	36	8	26	4	29	8
rodziny wielodzietne	55	27	32	19	36	21	43	26	40	25	38	23	35	22
Alkoholizm	19	13	5	2	9	5	11	6	13	5	11	4	9	4
Narkomania	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Trudność w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego	1	-	3	-	1	-	2	-	2	-	5	-	4	-
Kłęska Żywiłowa lub ekologiczna	-	-	1	1	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Źródło: Opracowanie na podstawie sprawozdań rocznych OPS

Wyk. 4.

Najważniejsze powody zwracania się o pomoc do ośrodka pomocy społecznej w latach 2000 - 2006 przedstawia tabela:

Najczęstszymi przyczynami kwalifikującymi do pomocy OPS są: bezrobocie, niepełnosprawność, ubóstwo w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego, długotrwała choroba. Z pomocy korzystają również osoby z trudnościami w przystosowaniu do życia po opuszczeniu zakładu karnego, powodem przyznania pomocy bywa także alkoholizm, potrzeba ochrony macierzyństwa, bezdomność, sieroctwo i narkomania. Pierwszoplanowym problemem wśród rodzin objętych pomocą jest bezrobocie i związane z nim ubóstwo.

Dla potrzeb pomocy społecznej - nowelizacją ustawy o pomocy społecznej z 1996 r.- wprowadzono nowy sposób ustalania progu ubóstwa, stwarzając tzw. kryterium dochodowe, warunkuje ono prawo do części świadczeń (głównie pieniężnych). Pomoc dla rodzin dotkniętych dysfunkcjami polega na działaniach doraźnych (świadczenia pieniężne np. zasiłki celowe) i długofalowych, zmierzających do usunięcia przyczyn korzystania z pomocy OPS. Najważniejszą przyczyną korzystania z pomocy jest bezrobocie. W celu zmniejszenia skutków tego zjawiska pracownicy socjalni wnioskuje o udzielenie pomocy materialnej. Najważniejszą jednak sprawą w walce z bezrobociem jest likwidacja jego przyczyn. Prowadzona jest ona poprzez pracę socjalną zmierzającą do motywowania i mobilizacji klientów w poszukiwaniu zatrudnienia. Ponadto zobowiązuje się klientów OPS do zarejestrowania i systematycznego kontaktu z Powiatowym Urzędem Pracy. Istotną rolę odgrywa także współpraca OPS-u z Urzędem Miasta i Gminy organizującym prace interwencyjne dla osób znajdujących się w najtrudniejszej sytuacji.

Inną kwestią podejmowaną przez tutejszy ośrodek pomocy jest niepełnosprawność. W zależności od stopnia niepełnosprawności, rodzaju dysfunkcji, sytuacji rodzinnej i materialnej, osoby niepełnosprawne korzystają z szeregu świadczeń i usług. Do świadczeń pieniężnych zaliczyć można m.in.: renty socjalne (od 01.10.2003 r - kompetencje - ZUS), zasiłki stałe, celowe, okresowe, posiłki. Osoby wymagające opieki w tym także osoby z zaburzeniami psychicznymi i ich rodziny korzystają z usług opiekuńczych i specjalistycznych usług opiekuńczych realizowanych przez pracowników Ośrodka (opiekunki domowe). Osoby, które wymagają całodobowej opieki kieruje się adekwatnie do stanu zdrowia do domu pomocy społecznej lub zakładu opiekuńczo – leczniczego, hospicjum. Kolejnym powodem przyznawania pomocy tutejszego ośrodka jest bezradność w sprawach opiekuńczo - wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego zwłaszcza w rodzinach niepełnych i wielodzietnych . Środowiska dotknięte tym problemem mogą korzystać z pomocy ośrodka takiej jak: wsparcie finansowe w postaci zasiłków na zaspokajanie podstawowych potrzeb, refundacji kosztów wyżywienia dzieci w szkołach. W razie konieczności

możliwy jest kontakt z pedagogiem, psychiatrą i prawnikiem. W przypadku rodzin dysfunkcyjnych ośrodek współpracuje z kuratorami sądowymi i Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie.

2.1. Główne problemy organizacji polityki społecznej w Mieście i Gminie Połaniec.

Najważniejsze problemy występujące w sferze organizacji systemu pomocy społecznej to:

1. Wzrost bezrobocia i pogorszenie sytuacji materialnej mieszkańców.
2. Niska świadomość społeczna i zaangażowanie społeczne mieszkańców (wykorzystanie pomocy społecznej, życie na koszt innych).
3. Utrwalany dotychczasowy model kulturowy i wychowawczy nie promujący postaw aktywnych wśród mieszkańców.

W związku z tym, istnieje konieczność stworzenia zintegrowanego systemu pomocy społecznej (partnerstwo i współpraca organizacji i instytucji).

2.2. Główne problemy zarządzania sferą społeczną

1. Konieczność zapewnienia jednostkom organizacyjnym pomocy społecznej właściwej bazy lokalowej, zaopatrzenia w sprzęt i niezbędne środki.
2. Umożliwienie podnoszenia pracownikom kwalifikacji, pogłębiania wiedzy, nabywania nowych doświadczeń i ich wymiana.
3. Wdrożenie instytucji i systemu organizacyjnego dla wspierania inicjatyw obywatelskich.

2.3. Grupy docelowe wymagające wsparcia w ramach polityki społecznej.

Proces rozwiązywania problemów społecznych nie może powstać bez udziału lokalnej społeczności. Oznacza to konieczność partnerstwa i współpracy sektora publicznego z mieszkańcami, a w ich ramach inicjowanie i prowadzenie spotkań i konsultacji.

Jednym z rezultatów tak pojmowanego procesu integracji społecznej jest identyfikacja grup społecznych wymagających wsparcia w ramach polityki społecznej:

w Mieście i Gminie Połaniec są to:

- bezrobotni, zwłaszcza osoby z rodzin dotkniętych podwójnym bezrobociem, bez prawa do zasiłku,
- niepełnosprawni
- osoby młode, absolwenci
- osoby uzależnione.

2.4. Identyfikacja podstawowych problemów społecznych

Podstawowe problemy społeczne w Mieście i Gminie Połaniec to:

- wysoka stopa bezrobocia i jego niekorzystna struktura
- brak odpowiednich kwalifikacji zawodowych ludności i ich niedostosowanie do zmieniających się wymogów rynku pracy,
- niskie dochody ludności i znaczny w nich udział pomocy socjalnej,
- niski poziom przedsiębiorczości,
- patologie społeczne,
- odpływ ludności do innych miast, zwłaszcza w obrębie grup najlepiej wykształconych,
- niekorzystne zmiany struktury demograficznej (starzenie się ludności, niski przyrost naturalny),
- zbyt mała liczba i niewielkie znaczenie organizacji pozarządowych,
- niewielka aktywność lokalnej społeczności.

3. Opis głównych problemów w zakresie polityki społecznej

3.1. Bezrobocie

Bezrobocie rozumiane jako zjawisko towarzyszące gospodarce rynkowej oznacza brak pracy zarobkowej dla osób zdolnych do jej wykonywania i deklarujących chęć jej podjęcia. Na przestrzeni ostatnich lat stało się w Polsce jednym z głównych problemów społecznych. Stopa bezrobocia w Polsce na dzień 30.04.2004 r. wynosiła 20 %. Wprowadzenie zasad gospodarki rynkowej spowodowało w Polsce załamanie się rynku pracy. Odbiło się to również na rynku pracy Miasta i Gminy Połaniec. Jako główne przyczyny narastania bezrobocia w naszej gminie można wymienić:

- duży spadek popytu na siłę roboczą,
- zwiększenie wymagań pracodawców dotyczących kwalifikacji zawodowych pracowników
- wyż demograficzny powodujący bezrobocie wśród ludzi młodych

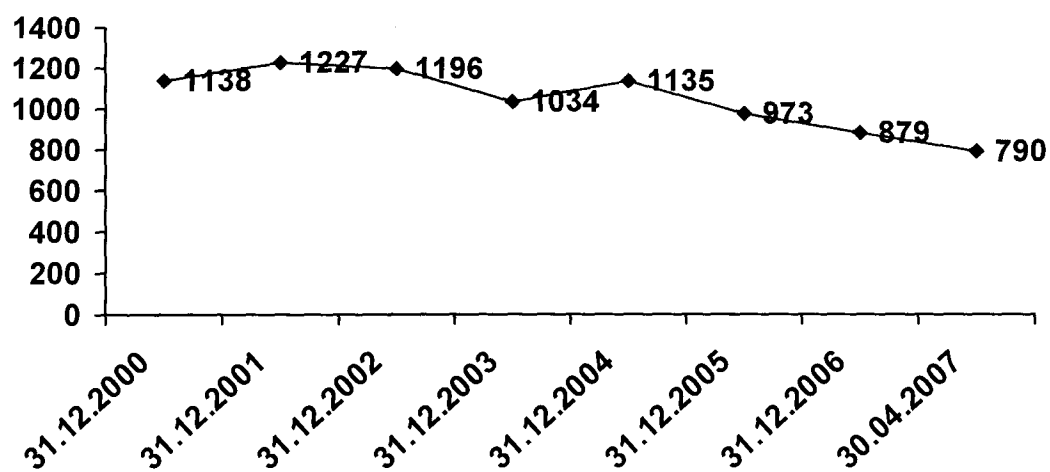
- restrukturyzacja zatrudnienia - program dobrowolnych odejść
- niewystarczająca dynamika rynku pracy w procesie tworzenia nowych miejsc pracy.

Okres bezrobocia członka rodziny jest dla rodziny bardzo trudny. Pojawiają się problemy finansowe, rodzi się konieczność szukania doraźnych sposobów poprawy sytuacji ekonomicznej rodziny. Liczba rodzin korzystających z pomocy OPS z powodu bezrobocia pozostaje na tym samym poziomie bądź rośnie. Tam gdzie pojawia się bezrobocie rozwijają się też inne dysfunkcje. Brak zatrudnienia negatywnie wpływa nie tylko na ekonomiczną kondycję rodziny, ale także na pozamaterialne kwestie życia rodzinnego. Przymusowe pozostanie bez pracy oraz niemożność znalezienia ponownego zatrudnienia powoli i systematycznie pozbawiają człowieka poczucia własnej wartości. Stres i utrata stabilizacji powodują często niemożność podejmowania racjonalnych, a czasami jakichkolwiek decyzji. Pojawia się apatia i zniechęcenie. Bezrobotni często sięgają po używki głównie w celu rozładowania stresu. Osoby o niewielkich szansach na rynku pracy z powodu kwalifikacji lub zaawansowanego wieku mają nadmiar wolnego czasu, przygnębienia, rozczarowania, stresu. Wydaje im się, że najlepszym sposobem rozwiązywania problemów są używki, co rodzi nowe jeszcze większe problemy. Bardziej aktywnie i twórczo starają się wykorzystać swój czas ci bezrobotni, którzy dostrzegają szansę poprawy swojej pozycji na rynku pracy. Najczęściej są to ludzie młodzi, posiadający wyższe wykształcenie lub gotowi do przekwalifikowania się.

Złe warunki materialne są jedynym z głównych czynników wywołujących stany depresyjne związane z poczuciem braku stabilności i bezpieczeństwa socjalnego. Stanom tym towarzyszy wzrost zachorowań: choroby psychiczne (nerwice, depresje), choroby serca, pogorszenie samopoczucia. Bezrobotni objęci pomocą społeczną zauważają u siebie niepokojące pogorszenie stanu zdrowia. Prawie wszyscy bezrobotni odczuwają niepokój, lęk, przygnębienie, rozdrażnienie, mają kłopoty ze snem. Zauważają że nie mają wpływu na ważne decyzje rodzinne i że inni ludzie są w stosunku do nich niesprawiedliwi.

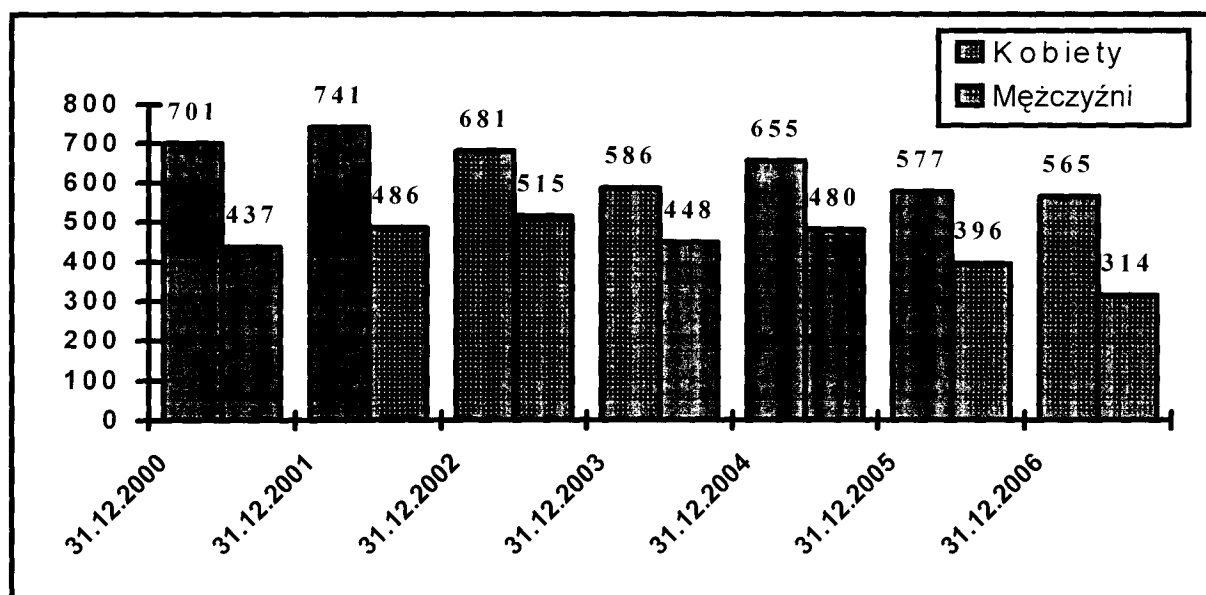
Tab.4 . Liczba bezrobotnych w Mieście i Gminie Połaniec w latach 2000 - 2007.

Stan na:							
31.12.2000	31.12.2001	31.12.2002	31.12.2003	31.12.2004	31.12.2005	31.12.2006	30.04.2007
1138	1227	1196	1034	1135	973	879	790

Tab.5 . Liczba bezrobotnych w Mieście i Gminie Połaniec wg płci w latach 2000 – 2006

Wyszczególnienie	Stan na:						
	31.12.2000	31.12.2001	31.12.2002	31.12.2003	31.12.2004	31.12.2005	31.12.2006
Kobiety	701	741	681	586	655	577	565
Mężczyźni	437	486	515	448	480	396	314

Tab.6 . Liczba bezrobotnych w Mieście i Gminie Połaniec wg wybranych grup w latach 2000 - 2006

Wyszczególnienie	Stan na:						31.12.2006
	31.12.2000	31.12.2001	31.12.2002	31.12.2003	31.12.2004	31.12.2005	
Zasiłkobiorky	280	297	148	100	122	85	97
Bez prawa do zasiłku	858	930	1048	934	1013	888	782
Zwolnieni z przycz. dot. zakładu pracy	34	64	78	36	28	19	14
W wieku mobilnym 18 -24	1022	1064	1012	854	919	800	655

Tab.7 .Liczba osób korzystających z pomocy z powodu bezrobocia na tle wszystkich rodzin korzystających z OPS w latach 2000 - 2006

Wyszczególnienie	2000		2001		2002		2003		2004		2005		2006	
	ogółem	w tym na wsi	ogółem	w tym na wsi	ogółem	w tym na wsi	ogółem	w tym na wsi	ogółem	w tym na wsi	ogółem	w tym na wsi	ogółem	w tym na wsi
Rodziny ogółem:	693	332	819	282	600	255	644	265	565	236	575	256	616	284
Liczba rodzin korzystająca z pomocy z powodu bezrobocia	232	99	194	92	190	85	209	87	192	81	172	79	166	83

3.2. Niepełnosprawność

Zdefiniowanie podstawowych pojęć

Pojęcie **niepełnosprawność** jest pojęciem niejednoznacznym i złożonym. Zawiera elementy nie tylko medyczne, ale również społeczne i funkcjonalne. Dotyczy z jednej strony ogólnego ujęcia zjawiska, a z drugiej strony odniesienia do definicji poszczególnych rodzajów niepełnosprawności.

Wśród wielu definicji niepełnosprawności warto zwrócić uwagę na tę, która obowiązuje w państwach członkowskich Unii Europejskiej i uwzględnia trzy wymiary niepełnosprawności, a mianowicie:

- fizyczny, psychiczny lub autonomiczny uszczerbek na zdrowiu,
- zakłócenie zdolności do normalnego życia,
- wpływ czynników socjokulturowych, powodujących wykluczenie społeczne.

W literaturze przedmiotu niepełnosprawność definiowana jest też jako stan fizyczny, psychiczny lub umysłowy, powodujący trwałe lub okresowe utrudnienie, ograniczenie bądź uniemożliwienie samodzielnej egzystencji.

Wiele jest definicji **osoby niepełnosprawnej**. Dla potrzeb prezentowanej Strategii proponuje się przyjęcie definicji Światowej Organizacji Zdrowia, która mówi, że (...) *osobami niepełnosprawnymi są wszyscy, którzy w wyniku skutków ograniczenia sprawności wynikających z nieprawidłowego, fizycznego lub umysłowego stanu organizmu o charakterze nie tylko przejściowym posiadają ograniczoną zdolność społecznej integracji.*

Podstawowe założenia

W działaniach prowadzonych na rzecz osób niepełnosprawnych przyjmuje się, że:

- Osoby niepełnosprawne mają prawo do samodzielnego, niezależnego i aktywnego życia oraz do korzystania, na zasadzie równości, z praw i obowiązków ustanowionych dla ogółu obywateli, bez względu na wiek, rodzaj, przyczynę i stopień niepełnosprawności.
- Osoby niepełnosprawne mają prawo do uzyskania niezbędnych środków i pomocy dla wyrównania szans w korzystaniu z przysługujących im praw – zmniejszonych na skutek niepełnosprawności.
- Wszelkie działania na rzecz osób niepełnosprawnych powinny być podejmowane z poszanowaniem godności osobowej i suwerennej tych osób, a także z poszanowaniem ich praw do dokonywania samodzielnych wyborów życiowych.
- Sens życia człowieka niepełnosprawnego nie różni się co do istoty w stosunku do życia człowieka sprawnego. Niepełnosprawność nie stanowi wyróżnika sensu życia. Sens życia zależy od trudu włożonego w spełnienie siebie jako człowieka.

Osoby niepełnosprawne stanowią w Polsce bardzo liczną społeczność, która liczy już około 4,5 mln osób (ponad 14% ogółu ludności), a prognoza GUS przewiduje, że w 2010 r. liczna ta wzrośnie do 6 mln. Obserwacje pracowników Ośrodka pozwalają stwierdzić, że sytuacja tej grupy osób jest bardzo trudna. Problemy osób niepełnosprawnych wiążą się głównie z ograniczonymi możliwościami oprotezowania i zakupu sprzętu ułatwiającego komunikowanie się i samoobsługę, kosztowną i trudno dostępną rehabilitację. dużym problemem są także bariery architektoniczne w miejscu zamieszkania osoby niepełnosprawnej jak i w budynkach użyteczności publicznej. Bariery te nie tylko utrudniają, ale niekiedy wręcz uniemożliwiają uczestnictwo w normalnym życiu. Nie bez znaczenia jest również problematyka edukacji osób niepełnosprawnych od chwili urodzenia do ukończenia nauki w ramach

posiadanych predyspozycji i możliwości. Na tej płaszczyźnie widać niedoinwestowanie poradni specjalistycznych i specjalnych ośrodków szkolno - wychowawczych. Niepełnosprawni spotykają się również z problemami psychologicznymi i społecznymi, które wiążą się z trudnościami akceptacji samego siebie i swoich schorzeń oraz z brakiem zrozumienia ze strony ludzi zdrowych. Od początku 1999 roku OPS realizuje nowe zadania, które związane są m. in. ze środowiskiem niepełnosprawnych, a ściślej z rehabilitacją społeczną poprzez uczestnictwo w warsztatach terapii zajęciowej, turnusach rehabilitacyjnych oraz działaniach zmierzających do ograniczenia barier architektonicznych, urbanistycznych i w komunikowaniu się.

Niepełnosprawność, w swojej istocie, jest zjawiskiem o komponentach medycznych i społecznych. Powodowana chorobami czy dysfunkcjami fizycznymi ma przede wszystkim wymierne konsekwencje funkcjonalne i społeczne. Zjawisko niepełnosprawności może być określone i mierzone w różny sposób:

- w oparciu o zmienne kliniczne (etiologia, lokalizacja i zakres uszkodzeń);
- na podstawie możliwości codziennego funkcjonowania (samoobsługa, poruszanie się);
- na podstawie zdolności do pełnienia podstawowych ról społecznych adekwatnych do wieku danej osoby.

Powszechnie za niepełnosprawne uznaje się osoby, których stan fizyczny, psychiczny i umysłowy powoduje trwałe lub okresowe utrudnienia, ograniczenia bądź uniemożliwiają pełnienie ról i zadań społecznych stosownie do wieku.

Spoleczne skutki niepełnosprawności.

Choroba i niepełnosprawność to czynniki, które prowadzą do pogorszenia kondycji finansowej każdej rodziny bez względu na jej przynależność społeczno - zawodową i miejsce zamieszkania. Sytuacja taka to z jednej strony efekt wydatków na leczenie, rehabilitację i różnego typu świadczenia będące udziałem rodzin, w których żyją osoby z ograniczoną przez chorobę sprawnością; z drugiej strony przyczyną jest ograniczenie dochodów - utrata pracy i renta inwalidzka osoby niepełnosprawnej oraz ograniczenia aktywności zawodowej i możliwości zarobkowych innych członków rodziny zobowiązanych do świadczeń opiekuńczych. Na tę typową sytuację mogą nałożyć się jeszcze dodatkowe uwarunkowania, które czynią życie tych rodzin szczególnie trudnym.

Uwarunkowania te to:

- wcześniejsza trudna sytuacja bytowa, na przykład brak podstawowego standardu wyposażenia gospodarstwa domowego (brak podstawowych mebli, pralki, lodówki);

- wysoki poziom wydatków, gdy więcej niż jedna osoba wymaga działań leczniczo - rehabilitacyjnych;
- niezaradność życiowa członków rodziny, nieumiejętność gospodarowania ograniczonymi środkami finansowymi.

Dotknięcie jednego z członków rodziny niepełnosprawności stanowi dla rodziny sytuację kryzysową. Wymaga to odpowiedniego systemu interwencji kryzysowej stwarzającej dla osoby niepełnosprawnej i jej rodziny możliwości skorzystania z efektywnego systemu wsparcia stanowiącego warunek prewencji podstawowej. Z drugiej strony brak konstruktywnego rozwiązania sytuacji kryzysowej w przyszłości domaga się wypracowania warunków sprzyjających aktywizacji zarówno samej osoby niepełnosprawnej jak i jej rodziny.

Niepełnosprawność uderza najbardziej w finansową i emocjonalną stronę rodziny. Rodzina w takiej sytuacji wymaga zwłaszcza nieinstytucjonalnych form pomocy, maksymalnie zindywidualizowanych i dostosowanych do jej potrzeb. Wzmocnienia wymaga sama rodzina, bo ona zapewnia najwszechstronniej i w sposób ciągły możliwości poznawania uczucia miłości, potrzeb wolności, religijności itp.. To rodzina, niezależnie od charakteru dokonujących się zmian w życiu społecznym, z natury broni godności oraz podmiotowości prawnej swych członków. W zetknięciu z niepełnosprawnością jednego z swych członków, w rodzinie musi dokonać się ogromny proces, którego zasadniczymi elementami są osobista przemiana oraz właściwa reakcja grupy podstawowej. Szczególnie trudna sytuacja narasta w rodzinie wychowującej nieletnie dziecko. Często rodzice po uzyskaniu informacji, że ich dziecko jest niepełnosprawne, przeżywają bardzo silnie negatywne emocje. W rezultacie ulegają zakłóceniu (czasami bardzo poważnemu) relacje między członkami rodziny, szczególnie zaś między małżonkami oraz między rodzicami o niepełnosprawnym dzieckiem.

3. Sytuacja osób niepełnosprawnych w Mieście i Gminie Połaniec.

Problemem osób niepełnosprawnych są trudności w uczestniczeniu w życiu społecznym, zawodowym, kulturalnym a przede wszystkim edukacyjnym - dostępnym dla każdego mieszkańca. Osoby niepełnosprawne są zdecydowanie gorzej wykształcone, co wynika z barier architektonicznych w szkołach, barier w komunikowaniu się z resztą środowiska, problemów związanych z dojazdem do miejsca kształcenia, wyposażeniem w sprzęt rehabilitacyjny oraz pomoce dydaktyczne, a przede wszystkim z barier psychologicznych.

Kwestia nierozstrzygniętą jest również spór o to, jakiego typu placówki są najlepszym miejscem na kształcenie osób niepełnosprawnych: integracyjne czy specjalistyczne. Efektem takiej

sytuacji jest izolacja osób niepełnosprawnych. Izolacja, która jest zarazem problemem społecznym i psychologicznym. Ludzie niepełnosprawni są marginalizowani, a w ich świadomości wytwarza się norma społecznego wykluczenia.

Największa liczba osób niepełnosprawnych to osoby, które urodziły się z trwałym kalectwem. Pozostałe osoby stały się niepełnosprawne w trakcie swojego życia. Najczęściej spotykanym rodzajem niepełnosprawności jest upośledzenie umysłowe, osoby ze schorzeniami kończyn dolnych oraz osoby słabo widzące.

Osoby niepełnosprawne odczuwają brak zainteresowania nimi w społeczeństwie. Najczęściej z wyjątkiem najbliższej rodziny, kontaktują się z nimi pracownicy służby zdrowia, pracownicy ośrodków pomocy społecznej i dalsza rodzina. Tylko nieliczna grupa ma regularne kontakty sąsiedzkie i przyjacielskie oraz niewielki odsetek osób niepełnosprawnych należy do organizacji, stowarzyszeń i fundacji działających na ich rzecz. Większość osób niepełnosprawnych spędza wolny czas biernie, rzadko korzysta z życia kulturalnego i sportowego.

Podstawowymi problemami niepełnosprawnych w Połańcu jest:

- brak zakładu opiekuńczo - leczniczego,
- bariery architektoniczne,
- niedostateczne zaopatrzenie chorych w sprzęt ortopedyczny i rehabilitacyjny,
- mało rozpowszechniona i niedoceniona potrzeba stosowania odpowiednich do rodzaju niepełnosprawności udogodnień technicznych w domu chorego,
- brak transportu specjalistycznego dla osób niepełnosprawnych,
- brak dostatecznej wiedzy i umiejętności by samodzielnie pisać i składać wnioski o przyznanie środków z funduszy Unii Europejskiej,
- brak reprezentacji dla organizacji pozarządowych do spraw osób niepełnosprawnych,
- ograniczenia związane z polityką prowadzoną przez NFZ,
- brak miejsc pracy dla niepełnosprawnych.

Szacuje się, że niepełnosprawni stanowią średnio 12-13 % ogólnej populacji, tak więc w Mieście i Gminie Połaniec była by to liczba około 1612 osób.

Tab.8. Liczba rodzin korzystająca z pomocy OPS z powodu niepełnosprawności w latach 2000 - 2006.

	2000		2001		2002		2003		2004		2005		2006	
Wyszczególnienie	ogółem	w tym na wsi	ogółem	w tym na wsi	ogółem	w tym na wsi	ogółem	w tym na wsi	ogółem	w tym na wsi	ogółem	w tym na wsi	ogółem	w tym na wsi
Rodziny ogółem:	693	332	819	282	600	255	644	265	565	236	575	256	616	284
Liczba rodzin korzystająca z pomocy z powodu niepełnosprawności	160	69	76	38	88	45	104	48	93	43	85	41	90	45

W zakresie pomocy osobom niepełnosprawnym w Mieście i Gminie Połaniec OPS współpracuje z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Staszowie.

Rodzaje pomocy świadczonej przez Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie na rzecz niepełnosprawnych to:

1. Zobowiązania dotyczące zwrotu kosztów wynagrodzeń i składek na ubezpieczenia społeczne z tytułu zatrudnianych osób niepełnosprawnych (zobowiązania wynikające z umów zawartych z pracodawcami do dnia 31.12.2002r.)
2. Udzielanie pożyczek dla osób niepełnosprawnych na rozpoczęcie działalności gospodarczej lub rolniczej.
3. Finansowanie kosztów szkoleń dla osób niepełnosprawnych.
4. Dofinansowanie kosztów działania warsztatów terapii zajęciowej.
5. Dofinansowanie uczestnictwa osób niepełnosprawnych w turnusach rehabilitacyjnych.
6. Dofinansowanie likwidacji barier architektonicznych, w komunikowaniu się i technicznych na wnioski indywidualnych osób niepełnosprawnych.
7. Dofinansowanie zaopatrzenia osób niepełnosprawnych w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze.
8. Dofinansowanie zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny dla osób prawnych i jednostek organizacyjnych nie posiadających osobowości prawnej.
9. Dofinansowanie sportu, kultury, rekreacji i turystyki osób niepełnosprawnych.

Tab.9. Liczba osób niepełnosprawnych z Miasta i Gminy Połaniec korzystających z pomocy.

Lata	2000	2001	2002	2003	2004
Wyszczególnienie					
I. Turnusy rehabilitacyjne:					
- liczba osób, które otrzymały dofinansowanie	26	60	32	34	47
- średnie dofinansowanie dla jednej osoby	490 zł	490 zł	500 zł	510 zł	530 zł
II. Likwidacja barier architektonicznych:					
- liczba umów,	2	3		2	9
- średnie dofinansowanie dla jednej osoby	3250 zł	4800 zł	-	8300 zł	7400 zł
III. Likwidacja barier w komunikowaniu się:					
- liczba umów,	-	-	-	-	5
- średnie dofinansowanie dla jednej osoby					1440 zł
IV. Likwidacja barier funkcjonalnych:					
- liczba zawartych umów,	2	3	-	2	14
- średnie dofinansowanie.	3250 zł	4800 zł		8300 zł	5270 zł
V. Dofinansowanie do zaopatrzenia w sprzęt rehabilitacyjny, przedmioty ortopedyczne i środki pomocnicze:					
- liczba osób, które korzystały z dofinansowania	6	14	9	19	20

Liczba osób pobierających zasiłek pielęgnacyjny w OPS czerwiec 2007r.

Osoby poniżej 16 roku życia	–	87
Osoby powyżej 16 roku życia	-	120

3.3. Ubóstwo

Zdefiniowanie podstawowych pojęć

Okres transformacji ustrojowej przyniósł ze sobą wiele zmian w życiu całego społeczeństwa, ale i w życiu poszczególnych rodzin. Choć społecznie akceptowany, zrodził (lub ujawnił) trudne do

przewyciężenia problemy egzystencjonalne. Przede wszystkim z roku na rok pogarsza się sytuacja materialna znacznej części rodzin, co powoduje powiększenie się obszarów ubóstwa.

Ubóstwo definiowane jest w różnorodny sposób. Najbardziej powszechne i uznawane określenia mówią, że ubóstwo to „(...) *brak dostatecznych środków materialnych do życia, bieda, niedostatek (..), ale również nędza, czyli stan poniżej pewnego zmiennego w czasie progu dochodowego lub progu realizacji potrzeb w odniesieniu do jednostki lub grupy społecznej.*”

Ubóstwo to też „(...) *zjawisko społeczne polegające na braku dostatecznych środków materialnych dla zaspokojenia potrzeb życiowych jednostki lub rodziny.*”

„**Ubóstwo absolutne** to stan niezaspokojenia potrzeb uznawanych w danym społeczeństwie i czasie za minimalne.”

Ubóstwo względne związane jest z nadmiernymi rozpiętościami w poziomie życia.

„Ubóstwo względne dotyczy jednostki rodziny, których zasoby w danym czasie w istotny sposób spadają poniżej zasobów będących w dyspozycji przeciętnej jednostki lub rodziny w społeczeństwie, do którego należą.”

Dla omówienia kwestii ubóstwa ważne są również pojęcia: minimum socjalne i minimum egzystencji. **Minimum socjalne** zaczęto definiować już w latach 70-tych XX wieku. „(...) *Jako podstawę określenia tzw. linii ubóstwa przyjęto miernik bezwzględny w postaci minimum socjalnego, czyli najniższego kosztu dóbr i usług, niezbędnych do zaspokojenia nie tylko potrzeb biologicznych, lecz również najbardziej elementarnych potrzeb kulturalnych oraz tych, które warunkują współżycie zbiorowe.*”

„(...) **Minimum egzystencji** definiowane jest jako najniższy koszt dóbr i usług, które wyznacza granicę zaspokojenia potrzeb podstawowych, poniżej której następuje degradacja biologiczna jednostki. Minimum egzystencji (biologiczne) wyznacza dolną granicę ubóstwa, zaś minimum socjalne – górną.”

Podstawowe założenia

Czynnikami warunkującymi ubóstwo są przede wszystkim:

- biologiczny typ gospodarstwa domowego – wśród rodzin ubogich dominują rodziny wielodzietne, rozbite i niepełne,
- patologie życia rodzinnego, takie jak: narkomania czy długotrwała choroba lub bezrobocie,
- status społeczno-ekonomiczny, np. niechęć do pracy, niskie wykształcenie, brak kwalifikacji,

- środowisko zamieszkania – więcej biednych rodzin jest na wsiach i w małych miasteczkach niż w mieście.

Minimum socjalne jest wartością ustalonego koszyka dóbr i usług – uznanych za niezbędne do zaspokojenia podstawowych potrzeb człowieka. Do potrzeb tych zaliczono:

- żywność,
- mieszkanie (w tym wyposażenie i eksploatacja),
- oświata i wychowanie,
- kultura,
- odzież i obuwie,
- leki,
- higiena,
- sport i wypoczynek,
- transport,
- pozostałe wydatki, czyli rezerwę finansową od 4-8 % wszystkich wydatków, uzależnioną od liczebności gospodarstwa domowego.

Ubóstwo w Polsce jest pochodną poziomu oficjalnych dochodów oraz – w dużej mierze – stylu życia. Mają na to wpływ przede wszystkim: problemy alkoholowe w rodzinie, wielodzietność, przeludnienie mieszkań lub wynajmowanie drogiego mieszkania, niezaradność, podeszły wiek, niska emerytura, niepełnosprawność, pozostawanie w kręgu subkultur ludzi ubogich.

W analizie przyjął, stosując ogólnie przyjętą metodologię badań społecznych oraz wzorując się na metodologii Instytutu Socjologii Uniwersytetu Łódzkiego, że **ludność biedną** stanowi ogół członków gospodarstw domowych wspieranych przez pomoc społeczną. Przedmiotem zainteresowania są, zatem „czynni, zarejestrowani biedni” (klienci pomocy społecznej) wraz z członkami ich rodzin/gospodarstw domowych.

Stopą biedy (wskaźnikiem pauperyzacji WP) jest procentowy udział ludności biednej wśród ogółu mieszkańców badanego obszaru.

Rys. 2. Mapa. Stopa biedy wg rejonów opiekuńczych.

Tab.10. Udział procentowy ludności biednej wśród ogółu mieszkańców gminy w 2006r.

Lp	Miejscowość	Liczba mieszkańców	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej	Wskaźnik procentowy
1.	Brzozowa	121	18	15 %
2.	Kamieniec	117	81	70 %
3.	Kraśnik	54	18	33 %
4.	Luszyca	26	3	12 %
5.	Łęg	210	21	10 %
6.	Maśnik	201	42	21 %
7.	Okragła	151	30	20 %
8.	Rudniki	313	117	37 %
9.	Ruszcza	637	105	17 %
10.	Ruszcza Kępa	57	6	10 %
11.	Rybitwy	325	54	17 %
12.	Tursko Małe	195	39	20 %
13.	Tursko Małe Kol.	179	33	18 %
14.	Winnica	138	3	2 %
15.	Wymysłów	97	33	34 %
16.	Zawada	27	21	78 %
17.	Zdzieci Stare	225	66	29 %
18.	Zdziecie Nowe	152	66	43 %
19.	Zrębin	393	123	31 %
GMINA		3618	879	24 %

Tab.11. Udział procentowy ludności biednej wśród ogółu mieszkańców miasta Połaniec w 2006r.

Lp	Nazwa ulicy	Liczba mieszkańców	Liczba osób korzystających z pomocy społecznej	Wskaźnik procentowy
1.	11 Listopada	57	3	5 %
2.	A. Mickiewicza	136	15	11 %
3.	Akacyjowa	35		0
4.	Batalionów Chłopskich	133	18	14 %
5.	B. Głowackiego	360	21	6 %
6.	B. Kubika	130		-
7.	Daszyn	17	3	18 %
8.	Działkowców	66		-
9.	E. Orzeszkowej	91	3	3 %
10.	Energetyków	63		-
11.	G. A. Madalińskiego	277	24	9 %
12.	Gen. J. Zajączka	714	105	15 %
13.	Gen. F. Kleeberga	40		-
14.	H. Sienkiewicza	157	15	10 %
15.	H. Kołłątaja	666	114	17 %
16.	J. Kilińskiego	245	18	7 %
17.	J. Kochanowskiego	0		-
18.	Jana Pawła II	40		-
19.	Jędrusiów	107	15	14 %
20.	J. Zielińskiego	9		-
21.	K. S. Wyszynskiego	35	9	26 %
22.	K. Wielkiego	5		-
23.	Klonowa	30		-
24.	Kosynierów	271	9	3 %
25.	Kościelna	47	18	38 %

26.	Krakowska	44	78	24 %
27.	Krakowska Duża	154		
28.	Krakowska Mała	122		
29.	K. Jadwigi	1326	105	8 %
30.	Kwiatowa	77		-
31.	Leśna	13	6	46 %
32.	Lipowa	37	3	8 %
33.	M. Konopnickiej	39	3	8 %
34.	Mielecka	212	54	25 %
35.	Ogrodowa	16		-
36.	Osiecka	70	6	9 %
37.	Partyzantów	62	3	5 %
38.	Plac Uniwersału Połanieckiego	90	3	3 %
39.	Podskale	16	3	19 %
40.	Ruszczańska	26	15	58 %
41.	Słoneczna	16		-
42.	Sosnowa	55		-
43.	Spacerowa	55		-
44.	Sportowa	29	6	21 %
45.	Staszowska	158	36	23 %
46.	S. Czarnieckiego	645	120	19 %
47.	S. Żeromskiego	128		-
48.	T. Kościuszki	783	90	12 %
49.	Tylna	1		-
50.	Wesoła	26		-
51.	Widokowa	24		-
52.	W. Witosa	180	18	10 %
53.	Wiślana	28		-
54.	W. Reymonta	87	6	7 %
55.	W. Bartłomieja	74	6	8 %
56.	Wyzwolenia	0		-

57.	Zrębińska	221	69	31 %
58.	Żapniowska	113	6	5 %
59.	MIASTO POŁANIEC	8658	1026	12 %

3.4. Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego

Zdefiniowanie podstawowych pojęć.

Wymieniona kategoria problemów jest wskazana przez ustawę o pomocy społecznej jako podstawa do udzielenia pomocy. W literaturze nie znajdziemy opisu ani badań nad tą kategorią problemów. Praktyka pracy socjalnej wskazuje, że do grupy osób wykazujących bezradność w prowadzeniu gospodarstwa domowego i w sprawach opiekuńczo-wychowawczych zalicza się rodziny lub osoby, które:

- nie potrafią gospodarować posiadanymi zasobami i środkami,
- ze względu na wiek, wykształcenie i sytuację rodzinną nie potrafią załatwić swoich spraw,
- nie potrafią zaspokoić podstawowych potrzeb dzieci,
- nie potrafią skutecznie oddziaływać wychowawczo na swoje dzieci.

Podstawowe założenia

Celem pomocy społecznej jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać, wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia. Pomocy udziela się w postaci pracy socjalnej, zasiłków pieniężnych, poradnictwa specjalistycznego, w szczególności prawnego i psychologicznego oraz usług opiekuńczych. Usługi opiekuńcze są zadaniem obowiązkowym gmin.

Pomoc społeczna powinna, w miar możliwości doprowadzić do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Usamodzielnianie rodzin jest postulatem ustawowym, lecz z powodu braku środków finansowych, trudności na rynku pracy oraz braków kadrowych w ośrodkach pomocy społecznej, często nierealizowanym. Żadne badania nie ujmują liczby rodzin usamodzielnionych w danym roku.

Powinno się zatem, gdzie to jest możliwe, dążyć do maksymalnego usamodzielnienia rodzin, korzystających z pomocy społecznej. Przyjąć również należy założenie, że są takie rodziny, które zawsze będą wymagały wsparcia, a praca socjalna będzie się koncentrowała na utrzymaniu pewnego poziomu samodzielności. Są to sytuacje, gdzie ze względu na wiek, stan zdrowia i brak wsparcia ze strony dalszej rodziny, osoby wymagają opieki środowiskowej.

Problemy opiekuńczo-wychowawcze, przejawiają się głównie:

- brakiem zainteresowania sprawami dzieci,
- przestępczością wśród młodzieży,
- przemocą i agresją,
- coraz słabszą więzią pomiędzy członkami rodzin,
- pogonią za wartościami materialnymi,
- pędem ku karierze,
- biedą, poczuciem beznadziejności,
- brakiem wzorców dla dzieci i młodzieży,
- zanikiem wartości, norm, zwyczajów i obyczajów,
- coraz większą liczbą zjawisk patologii.

3.5. ALKOHOLIZM I NADMIERNE PICIE ORAZ PRZEMOC DOMOWA

Zdefiniowanie podstawowych pojęć

Od kilku lat rezygnuje się z posługiwania kategorią „alkoholizm” dla określenia wszystkich szkód i problemów związanych z obecnością alkoholu w życiu jednostek i społeczności na rzecz terminu „problemy alkoholowe”. Pojęcie to obejmuje szkody spowodowane nadużywaniem alkoholu i występujące u tych, którzy piją, lub szkody spowodowane przez osoby pijące u członków ich rodzin. Przy czym nadużywanie alkoholu to termin odnoszący się do tych osób, które mają epizodyczne problemy z używaniem tej substancji. Zaś osoby uzależnione od alkoholu charakteryzują się zespołem objawów klinicznych, na podstawie których można rozpoznać obecność chronicznej, postępującej choroby o wysokim stopniu ryzyka przedwczesnej śmierci.

Alkoholicy są to osoby pijące nadmiernie, u których zależność od alkoholu jest taka, że wykazują oni bądź wyraźne zaburzenia psychiczne, bądź też objawy zakłócające ich zdrowie fizyczne

i psychiczne; alkoholizm zakłóca ich stosunki z osobami drugimi i ich zachowanie się społeczne i ekonomiczne (...) 49.

Przemoc nie jest wyodrębnioną kategorią problemu przez ustawę o pomocy społecznej (reguluje to osobna ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie), jednakże jest bolesnym zjawiskiem występującym w naszym społeczeństwie i dlatego wymaga odrębnego opracowania. W ostatnich latach do pomocy społecznej w Polsce weszło pojęcie interwencji kryzysowej, ściśle związane również ze zjawiskiem przemocy.

Interwencja kryzysowa oznacza świadczenie specjalistycznych usług, zwłaszcza psychologicznych, prawnych, hostelowych, które są dostępne całą dobę – osobom, rodzinom i społecznościom, będącym ofiarami przemocy lub znajdującym się w innej sytuacji kryzysowej, w celu zapobieżenia powstawaniu lub pogłębianiu się dysfunkcji tych osób, rodzin lub społeczności.

Interwencja kryzysowa jest związana również z udzielaniem pomocy psychologicznej i socjalnej ofiarom katastrof i innych zdarzeń losowych, dlatego nie można traktować jej jako wyłącznej formy wsparcia dla ofiar przemocy.

W dziedzinie pomocy społecznej o zjawisku przemocy mówi się w ograniczonym zakresie, nie obejmuje ono całego zakresu przestępczości związanego z przemocą, a rejestrowanego przez organa ścigania. Obszarem dotyczącym pomocy społecznej jest przemoc domowa wobec członków rodziny.

Do przemocy domowej zaliczane są następujące zachowania:

- przemoc fizyczna w formie bicia i maltretowania,
- przemoc słowna, polegająca na poniżaniu, wyzywaniu, krzyku,
- przemoc seksualna w formie molestowania i wykorzystywania seksualnego jak i zmuszania do czynów lubieżnych oraz podejmowanie zachowań seksualnych w obecności dzieci,
- przemoc psychiczna, polegająca na zastraszaniu, demoralizacji lub dopuszczaniu, aby członkowie rodziny byli świadkami wyżej opisanych zachowań agresywnych. Do tej formy przemocy zalicza się nieokazywanie uczuć i bliskości wobec dzieci przez rodziców,
- zaniedbywanie dzieci i osób wymagających opieki i wsparcia, pozostawianie ich bez zaspokojenia podstawowych potrzeb ludzkich.

Podstawowe założenia

Nadużywanie alkoholu i uzależnienie od niego to jeden z najpoważniejszych problemów społecznych w Polsce. Jest on tym poważniejszy, że większość osób uzależnionych nie leczy się, a wielu z nich nawet nie zdaje sobie sprawy ze swojej choroby. Paradoks ten wynika z ogólnej tendencji do zaprzeczania, jaka występuje wśród osób nadużywających i uzależnionych od alkoholu.

Nadużywanie alkoholu prowadzi nie tylko do poważnych problemów zdrowotnych samego pijącego, ale jego konsekwencją jest również pojawienie się zachowań powodujących szkodliwe następstwa natury emocjonalnej i finansowej na poziomie rodziny i społeczeństwa.

Rodzina z problemem alkoholowym, w której chociaż jedna osoba pije w sposób przynoszący szkodę pozostałym członkom rodziny, jest rodziną dysfunkcyjną. Dysfunkcjonalność ta polega z jednej strony na tym, że rodzina nie wypełnia zadań wobec poszczególnych osób żyjących w tej rodzinie, a z drugiej strony oznacza patologiczne przystosowanie się poszczególnych członków rodziny do nienormalnej i niekorzystnej sytuacji. Jasnym jest więc stwierdzenie, że osoby mieszkające razem z alkoholikiem ponoszą konsekwencje określane terminem współuzależnienia.

Rozwiązywanie problemów alkoholowych to zadanie Gminy. Jednak z uwagi na społeczne skutki tego problemu, na każdym poziomie działań podejmowanych na rzecz rodzin, kwestia uzależnienia od alkoholu i nadmiernego picia musi być zauważana i brana pod uwagę przy wyborze form i metod pomocy rodzinom potrzebującym.

Rozszerzanie się zjawiska przemocy w głównej mierze spowodowane jest milczeniem bezpośrednich i pośrednich świadków zdarzeń oraz osób rozpoznających następstwa przemocy, do których zalicza się również osoby publiczne, takie jak lekarze, nauczyciele, policjanci i pracownicy socjalni.

Kolejnym założeniem do przyjęcia jest konieczność podejmowania interwencji socjalnej i psychologicznej, niezależnie od możliwości podejmowania działań prawnych.

W celu zapobiegania powstawaniu lub pogłębianiu się dysfunkcji osób, rodzin lub społeczności, w tym również dotkniętych przemocą, może być podejmowana interwencja kryzysowa, która jest zadaniem powiatowym.

Przemoc jest jednym ze zjawisk współwystępujących z innymi problemami w funkcjonowaniu rodzin. Najwyższy wskaźnik korelacji, około 80%, ma zjawisko alkoholizmu.

Przemoc występuje również w rodzinach nieobjętych świadczeniami pomocy społecznej, stąd nie są one rejestrowane przez ośrodki pomocy społecznej. Zjawisko przemocy przenosi się z pokolenia na pokolenie, co potwierdzają liczne badania naukowe, dlatego tak ważna staje się ochrona

dzieci przed zjawiskiem przemocy domowej. Dzieci szczególnie wrażliwe są na doświadczenie przemocy i choć cierpią najwięcej, uczestniczą w zмовie milczenia i niełatwo ujawniają fakty stosowania nawet bardzo brutalnych aktów przemocy. Prawie wszystkie ofiary przemocy mają duże poczucie winy i odpowiedzialności za innych, dlatego chronią sprawcę i często odwołują wcześniej ujawnione opisy zdarzeń. Utrudnia to ściganie sprawców przemocy, którzy często sami wcześniej byli jej ofiarami i wymagają terapii, gdyż samo karanie nie powstrzymuje ich od agresywnych zachowań.

Liczba osób i rodzin z problemem alkoholowym objętych pomocą OPS w Połańcu nie odzwierciedla w pełni skali problemu, ponieważ wielu podopiecznych, u których pracownik socjalny zauważa lub podejrzewa problem alkoholowy, nie uświadamia sobie uzależnienia, a wielu problem ten ukrywa. Często mają oni postawy roszczeniowe. Uważają, że jeżeli nie pracują, to właśnie pomoc społeczna ma obowiązek ich utrzymać.

Nadużywanie napojów alkoholowych stanowi dziś jeden z najważniejszych problemów, dotyka wielu mieszkańców Miasta i Gminy Połaniec i nie ma znaczenia płeć, wiek ani status materialny. Jego rozmiar i niszczyielskie działanie daje się zaobserwować u klientów Ośrodka.

Z problemem nadużywania alkoholu pracownicy socjalni spotykają się od wielu lat, niepokojącym jest jednak fakt wzrastania liczby uzależnionych od alkoholu i obniżania się wieku inicjacji alkoholowej.

W rodzinach, które objęte są pomocą OPS, pracownicy dość często obserwują stwarzanie sytuacji sprzyjających piciu alkoholu, stosowanie zachęty do jego spożywania i przedstawianie łatwości jego zdobywania. Szczególnego znaczenia w tych rodzinach nabiera wzorzec picia alkoholu i niekorzystny wpływ rozbieżności między zachowaniem rodziców stosowanie niewłaściwych metod wychowawczych. W wielu środowiskach daje się dostrzec zjawisko „diedziczenia” alkoholizmu. Problemy wychowawcze i zdrowotne.

Szacunkowa liczba osób na terenie Miasta i Gminy wymagających różnego typu oddziaływań terapeutycznych:

– osoby uzależnione	ok. 285
– osoby nadużywające alkoholu	ok. 1235
– osoby współuzależnione	ok. 380
– bite kobiety	ok. 717
– uczniowie szkół podstawowych, którzy upijają się	ok. 150

Czynniki wpływające na zmianę tych wskaźników (wzrost) to:

- bezrobocie
- ubóstwo
- poziom wykształcenia mieszkańców
- jeden duży zakład pracy, który uprzedni zatrudniał większość mieszkańców Miasta i Gminy Połaniec.

II. Zgodność Miejskiej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych z krajową i europejską polityką społeczną.

Rozwój polityki społecznej jest jednym z głównych kierunków działań Strategii Rozwoju Województwa Świętokrzyskiego. Celem głównym, tj. poprawieniu konkurencyjności regionu i podniesieniu poziomu życia mieszkańców przy respektowaniu zasad zrównoważonego rozwoju, podporządkowane są cele dotyczące jakości życia społecznego:

Uznaje się:

1. Wielostronną poprawę warunków życia ludności na obszarze województwa
2. Wzrost atrakcyjności województwa dla rozwoju społecznego i gospodarczego.

Dla osiągnięcia celu generalnego przyjmuje się następujące kierunki działań jako cele warunkujące:

1. Rozwój zasobów ludzkich i bezpieczeństwo społeczne.
2. Ochrona i racjonalne wykorzystanie zasobów przyrody i dóbr kultury.
3. Rozwój systemów infrastruktury technicznej.
4. Aktywizacja rolnictwa i wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich.
5. Przyspieszenie urbanizacji oraz restrukturyzacji bazy ekonomicznej i wzrostu innowacyjności województwa.
6. Przygotowanie województwa do międzynarodowej współpracy regionów.

Cele te zbieżne są z celami Narodowej Strategii Wzrostu Zatrudnienia i Rozwoju Zasobów Ludzkich 2000 - 2006 (opracowań w dużym stopniu w oparciu o Europejską Strategię Zatrudnienia), a zwłaszcza z takimi jak:

- poprawa jakości zasobów ludzkich,
- równość szans,
- rozwój przedsiębiorczości.

Realizacja działań obok rezultatu podstawowego, jakim powinna być wyraźna poprawa sytuacji społecznej mieszkańców regionu, powinna skutkować następującymi efektami:

- bogatą ofertą wspierania osób z problemami społecznymi i socjalnymi, a także bezrobotnych w zakresie ich zawodowej adaptacji do sytuacji na rynkach pracy, powiększająca ich szanse zatrudnienia bądź samozatrudnienia,
- podniesienie jakości i efektywności kształcenia w systemie szkolnym i pozaszkolnym, w celu wyrównania szans i likwidacji barier społecznych.
- zwiększeniu szans absolwentów na podjęcie pierwszej pracy oraz zwiększenia możliwości dostosowania się osób dorosłych do zmieniającego się rynku pracy w celu zapobiegania wykluczeniu społecznemu osób i środowisk.
- zwiększeniu kompetencji kadr regionalnej gospodarki, poprawę konkurencyjności przedsiębiorstw i wzrostem atrakcyjności lokalizacyjnej regionu, co spowoduje rozwój społeczno - gospodarczy.

Z analizy sytuacji w sferze społecznej w województwie świętokrzyskim wynika, że w najbliższych latach należy spodziewać się:

- dalszej redukcji zatrudnienia w sektorze publicznym (głównie oświata) wzrostu bezrobocia, związanego z trwającym wciąż procesem restrukturyzacji gospodarki i przemian społeczno - kulturowych oraz napływem na rynku pracy roczników z wyżu demograficznego.

1. Podstawowe cele „Strategii Rozwiązywania Problemów społecznych” w Mieście i Gminie Połaniec.

Podstawowym celem „Miejskiej Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych” jest poprawa sytuacji społecznej mieszkańców oraz polepszenie poziomu życia mieszkańców Miasta i Gminy Połaniec.

W trudnej sytuacji finansowej, w jakiej obecnie znajduje się cały system pomocy społecznej w Polsce, strategii ma posłużyć optymalizacji wydatkowaniu istniejących środków finansowych, jak i współpracy różnych struktur pomocy społecznej funkcjonujących w podobnych obszarach działania.

Głównym celem strategii jest wypracowanie określonych sposobów postępowania umożliwiających przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych osób i rodzin, których nie są oni w stanie pokonać, wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia. Ma to przede wszystkim na celu możliwie trwale usamodzielnienie się środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym. Przedmiotowe zadanie, na którym opiera się strategia, zakłada współpracę wszystkich przygotowanych i uprawnionych do pomocy podmiotów funkcjonujących w naszej gminie. Bardzo istotną rolę przykłada się do działań profilaktycznych podejmowanych w stosunku do osób w każdym wieku (dzieci - młodzież - dorośli). Propagowana jest idea wolontariatu i pozyskiwania wolontariuszy do współpracy w realizowaniu zadań dotyczących rozwiązywania problemów społecznych..

W trakcie realizacji strategii będziemy dążyć do wypracowania mechanizmów pozwalających zapobiec udzielaniu pomocy w sytuacjach, w których udzielanie jej jest wysoce wątpliwe, mimo iż spełnione są formalne przesłanki ustawowe. Realizacji tego zadania ma sprzyjać rola wywiadu środowiskowego oraz wymiana informacji między pracownikami innych instytucji.

Obszar problemów społecznych podzielono na pięć zagadnień. Dla każdego z nich wyznaczono cele niezbędne, pierwszorzędne, które powinny znacznie pomóc w rozwiązywaniu problemu. Wskazano także cele drugorzędne, które wspierają działania zmierzające do zmniejszenia skali problemu, ale czas ich realizacji jest zdeterminowany przez wiele czynników, jak na przykład wielkość środków budżetowych.

I. Cel strategiczny:

Stworzenie warunków do umożliwienia osobom i rodzinom przezwyciężenie sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne możliwości i uprawnienia.

II. Cele operacyjne:

Identyfikowanie przyczyn ubóstwa i czynników powodujących korzystanie z pomocy społecznej.

Pomoc osobom i rodzinom zagrożonym dysfunkcjami, w szczególności bezrobociem.

Rozszerzenie oferty usług na rzecz ludzi starszych

Pomoc osobom niepełnosprawnym.

Podniesienie poziomu kwalifikacji i doskonalenie zawodowe pracowników socjalnych zatrudnionych w Ośrodku Pomocy Społecznej.

Analizy strategiczne

Analiza SWOT

Wprowadzenie.

Analiza SWOT stanowi kompleksowe narzędzie pomocnicze pozwalające pogłębić ocenę otoczenia planowanego przedsięwzięcia, a także wewnętrznych aspektów warunkujących jego powodzenie. W analizie zdefiniowano jedynie czynniki mające kluczowe znaczenie dla polityki społecznej samorządu Miasta i Gminy Połaniec.

Analizę SWOT oparto na wyodrębnionych czynnikach mających wpływ na rozwój sfery społecznej. Treść analizy jest z natury szersza niż wyspecjalizowane czynniki rozwojowe, gdyż obejmuje ona również nie tylko pola działań polityki społecznej, lecz również uwzględnia efekty tych działań np. stan rozwoju systemu opieki społecznej, w tym poziomu rozwoju instytucji realizujących politykę społeczną władz samorządowych. W zasadzie nie można bezpośrednio planować z poziomu władz lokalnych wszystkich kierunków działań w polityce społecznej z uwagi na silny związek tej sfery z polityką centralną państwa, ale uwzględniać należy czynniki stymulujące do rozwiązywania problemów społecznych na terenie miasta. Stąd np. jako szansę uwzględniono zainteresowanie władz (na poziomie deklaracyjnym i opartym konkretnymi rozwiązaniami prawnymi, praktycznymi) promowaniem polityki społecznej w skali miasta. Wnioskowanie szans i zagrożeń w przedstawionej powyżej części dokumentu oparte zostało na zestawieniu mocnych i słabych stron. Innymi słowy szanse i zagrożenia stanowią pochodną wielu czynników. Są też obciążone pewnym subiektywnym podejściem do oceny, osób i grup środowiskowych, uczestników procesu konsultacji społecznych, co zawsze jest nieuniknione w przypadku konieczności wyboru kluczowych czynników dla rozwoju danej sfery, w warunkach istnienia wielu kryteriów oceny. Mocne cechy polityki społecznej miasta są czynnikami pozytywnymi z punktu możliwości rozwoju społeczno - gospodarczego wywołanego m.in. realizacją strategii społecznej gminy i działań dla aktywizacji społecznej i gospodarczej mieszkańców. Rozwój jest tu traktowany jako wszelkie pozytywne zmiany w systemie opieki społecznej wywołane podjęciem działań zawartych w Strategii.

Analiza SWOT

Szansa - zjawisko korzystne z punktu widzenia możliwości kształtowania rozwoju, którego występowanie jest uwarunkowane czynnikami leżącymi poza możliwościami bezpośredniego wpływu reprezentowanej przez Państwa jednostki.

- Silny i w miarę posiadanych kompetencji - sprawnie działający samorząd.
- Współpraca organizacji i gmin.
- Fundusze strukturalne.
- Wspólne inicjatywy władz i organizacji
- Miasta partnerskie (dobra współpraca, promocja miasta i jego rozpoznawalność).
- Ośrodek szkolnictwa wyższego.
- Możliwość wykorzystania walorów przyrodniczo - geograficznych - agroturystyka.
- Decentralizacja finansów publicznych, co może powodować skierowanie większych środków finansowych na realizację polityki społecznej.
- Polityka społeczna samorządu - pozytywne nastawienie do problemów pracy socjalnej; konsekwentne działania pomocowe.
- Rozwój organizacji pozarządowych, pozyskiwanie przez nich środków finansowych na realizację projektów, zaangażowanie tych organizacji.
- Stworzenie miejsc pracy dla bezrobotnych, prace interwencyjne dla bezrobotnych, zwiększenie zatrudnienia, rozwój gospodarczy i poprawa warunków życia.
- Pojawienie się inwestorów zewnętrznych (nowe miejsca pracy).
- Współpraca instytucji zajmujących się problematyką pomocy społecznej, powstanie zespołów interdyscyplinarnych i prowadzenie wspólnej polityki.
- Rozwój Wolontariatu.
- Możliwość rozwoju zawodowego, szkolenia pracowników i ich profesjonalizacja.
- Programy profilaktyczne.

Zagrożenia

- Labilna polityka państwa i regionu; niestabilność prawa, brak jasnych uregulowań w zakresie rozdziału zadań i środków (państwo - gminy).
- Roszczeniowa postawa osób objętych pomocą społeczną.
- Starzenie się społeczeństwa.
- Odływ młodych wykształconych osób z Miasta i Gminy Połaniec.
- Przenoszenie złych wzorców zachowań do społeczności lokalnej.
- Niespójność poziomu i kierunków kwalifikacji zawodowych z potrzebami lokalnego rynku pracy.
- Niezadowalający rozwój infrastruktury społecznej.
- Narastająca przestępczość, przemoc i agresja dzieci i młodzieży.
- Pojawiający się problem tzw. „wtórnego analfabetyzmu” u dzieci nie objętych edukacją.
- Niewystarczające wywiązywanie się rodziców ze swych zadań opiekuńczych i wychowawczych.
- Wzrastający poziom uzależnień.
- Bezrobocie, niskie kwalifikacje bezrobotnych, degradacja zawodowa (brak pracy), zmniejszająca się ilość miejsc pracy, brak nowych zakładów.
- Zbyt małe środki rządowe na pomoc społeczną i przerzucanie zadań na samorząd.
- Negatywne wpływy kulturowe (tzw. upadek wartości) brak wzorców osobowych.

Mocne strony

- Dobra sytuacja mieszkaniowa.
- Połaniecki Obszar Inwestycyjny - istnienia obszaru stwarza kolejne szanse rozwojowe. Szerokie kontakty zewnętrzne i efektywna promocja gospodarcza, dają możliwość stałego rozszerzenia przepływu informacji prowadzących do nawiązywania kontaktów z potencjalnymi inwestorami.
- Funkcjonowanie grup pomocy.
- Doradztwo specjalistyczne.
- Zaangażowanie firm, sklepów w akcje charytatywne.
- Współpraca z innymi placówkami, rozwijanie strategii, ujednolicenie działań - integracja.

- Podnoszenie kwalifikacji, samodoskonalenie.
- Uruchomienie programów społecznych- aktywizacja.
- Zakład Doskonalenia Zawodowego.
- Szkolnictwo wyższe.
- Klub seniora.
- Wolontariat.
- Współpraca organizacji i środowisk osób niepełnosprawnych.
- Warsztat Terapii Zajęciowej.
- Dom Socjalny.
- Dobrze zdiagnozowane niektóre obszary problemów.
- Programy Profilaktyczne.

Słabe strony

- Bezrobocie, spadek jakości życia, klient o dużym poczuciu niezaspokojonych potrzeb.
- Postawa roszczeniowa klienta.
- Niezrealizowanie kontraktu.
- Słabo wykształcona kadra.
- Niskie zarobki (system ocen i motywacja pracowników, wypalenie zawodowe).
- Nieatrakcyjne położenie („Polska inwestycyjna C”, brak bliskiego silnego ośrodka gospodarczego).
- Mała dywersyfikacja gospodarki miasta, zdominowana przez branżę energetyczną.
- Brak zintegrowanego środowiska gospodarczego w sektorze małych i średnich firm.
- Starzenie się ludności spowodowana bliskim zeru przerostem naturalnym i migracją młodych wykształconych ludzi.
- Małe zaangażowanie społeczności lokalnej w życie miasta.
- Nadchodzący niż demograficzny i jego konsekwencje.
- Brak zrozumienia i społecznej akceptacji zachodzących zmian.
- Mała świadomość własnej roli w budowaniu przyszłości miasta jako małej ojczyzny (aktywność w miejscu zamieszkania, wrażliwość na los sąsiadów).
- Niespójne koncepcje rozwoju miasta i gminy różnych orientacji politycznych, utrudniające tworzenie polityki prorozwojowej na szczeblu lokalnym.

- Utrwalenie rozwarstwienia majątkowego mieszkańców, skutkującego pogłębieniem się różnic w warunkach życia w poszczególnych grupach społecznych.
- Brak widocznej polityki prorozwojowej państwa.
- Nieefektywna i niezintegrowana administracja terenowo - państwowa i samorządowa.
- Nowe zadania gmin zlecane bez pokrycia finansowego ze środków centralnych
- Przewlekłe procesy restrukturyzacyjne w przemyśle.
- Brak środków finansowych na reedukację osób wykluczonych.
- Wyuczona bezradność i roszczeniowość postaw

III. WIZJA I CEL STRATEGII ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

3.1. Wizja

Wizja definiowana jest jako pozytywne wyobrażenie przyszłości organizacji lub osoby, wyprowadzone na podstawie uznanych wartości i idei, z którego wywodzą się cele i plany działania.

„Pomoc społeczna jest instytucją polityki społecznej państwa mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych, których nie są w stanie pokonać wykorzystując własne środki, możliwości i uprawnienia.”

Wizję rozwiązywania problemów społecznych w Mieście Gminie Połaniec określono na podstawie Analizy Sytuacji Społecznej, wyodrębnienia obszarów problemowych i zweryfikowano na podstawie opinii mieszkańców.

Zakłada ona następujący stan pożądany:

***MIASTO I GMINA POŁANIEC ZAPEWNI
BEZPIECZEŃSTWO SOCJALNE
I WARUNKI ROZWOJU PRZY AKTYWNYM
UCZESTNICTWIE MIESZKAŃCÓW***

Podstawowym warunkiem realizacji wizji i skutecznego przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym jest podwyższanie świadomości mieszkańców gminy na temat głównych przyczyn i skutków tych zjawisk oraz zasad i możliwości zapobiegania ich powstawania.

3.2. Cel strategiczny

Najważniejszym celem strategii jest:

***POPRAWA SYTUACJI ŻYCIOWEJ
MIESZKAŃCÓW POPRZECZ
SPRAWNY I SKUTECZNY SYSTEM
WSPARCIA SPOŁECZNEGO***

Osiągnięcie tego stanu jest uwarunkowane przestrzeganiem przez organy samorządu, służby socjalne i partnerów społecznych przyjętych kierunków i zasad działania, a przede wszystkim wyzwoleniem aktywności środowiska lokalnego na rzecz rozwiązywania istotnych problemów społecznych. Pomoc instytucjonalna powinna stać się ostatecznym środkiem zaradczym. Kompleksowe rozwiązanie problemów społecznych opiera się na profilaktyce, edukacji, systematycznym monitorowaniu sytuacji społecznej, wczesnym reagowaniu oraz rozwoju nieinstytucjonalnych form pomocy środowiskowej.

3.3. Podstawowe założenia

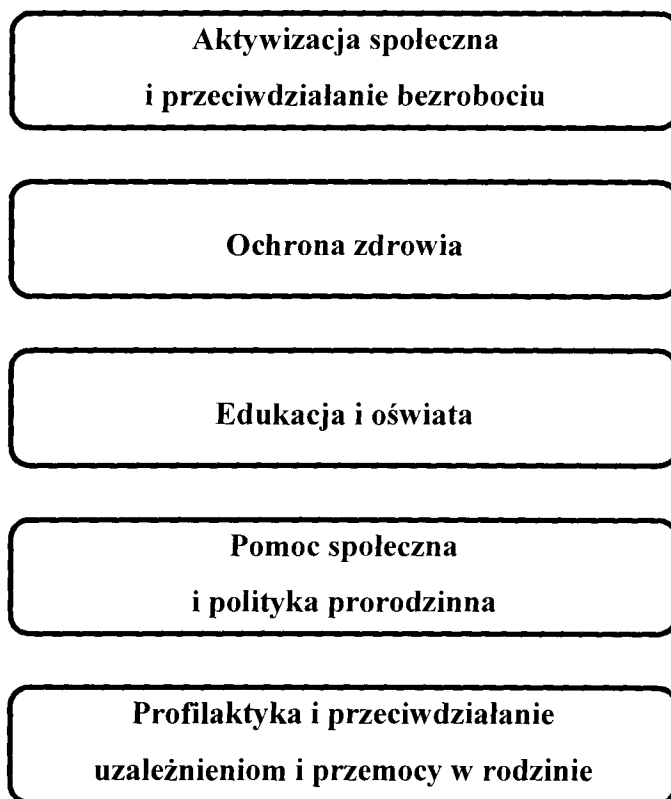
Stworzenie sprawnego i skutecznego systemu wsparcia społecznego gwarantującego poprawę sytuacji życiowej mieszkańców miasta i gminy wymaga realizacji podstawowych założeń strategicznych:

1. Nastawienie na profilaktykę i zapobieganie jako działanie priorytetowe, a w dalszej kolejności na przeciwdziałanie i łagodzenie skutków zjawisk negatywnych społecznie.
2. Szeroko pojęta edukacja zmierzająca do podniesienia świadomości społecznej w tym również kształtowanie postaw zrozumienia i tolerancji wobec sytuacji marginalizowanych grup społecznych.
3. Aktywizacja społeczna i zawodowa mieszkańców gminy ze szczególnym uwzględnieniem grup społecznych zagrożonych marginalizacją.

4. Wypracowanie stabilnych podstaw i zasad współpracy organów samorządowych z partnerami społecznymi i innymi podmiotami lokalnego życia publicznego.
5. Rozwinięcie form pomocy nieinstytucjonalnej, a w szczególności pomocy środowiskowej.
6. Systematyczne diagnozowanie i monitoring sytuacji społecznej w gminie.
7. Zaspokajanie potrzeb socjalnych wszystkich mieszkańców poprzez aktywną rolę struktur pomocy społecznej z jednej strony oraz rozwój i wzmacnianie aktywności społecznej z drugiej strony.

3.4. Główne obszary i cele strategiczne przyjęte w strategii

Szczegółowa diagnoza i analiza sytuacji społecznej Miasta i Gminy Połaniec zweryfikowana poprzez badania ankietowe stanowiła podstawę do wyodrębnienia 5 obszarów strategii, które uznano za priorytetowe w realizacji wizji i celu głównego. Są to:

W ramach tych obszarów zostały określone kierunki działań oraz pożądane efekty końcowe.

IV. PLAN DZIAŁANIA NA LATA 2007 – 2014 W POSZCZEGÓLNYCH OBSZARACH

Obszar I

AKTYWIZACJA SPOŁECZNA I PRZECIWDZIAŁANIE BEZROBOCIU

Wyodrębnienie tego obszaru w strategii wynika z diagnozy sytuacji społeczno-gospodarczej w Mieście i Gminie Połaniec. Obserwuje się pogłębiające się zjawisko „dziedziczenia” bezrobocia w rodzinach, narastającą degradacją społeczno-zawodową oraz poszerzający się obszar ubóstwa osób i rodzin. Jednocześnie społeczeństwo gminy charakteryzuje mała mobilność zawodowa, roszczeniowa postawa wobec instytucji pomocy społecznej i organów samorządowych oraz niechęć do współpracy na rzecz zmiany swojej sytuacji.

Celem strategicznym tego obszaru jest:

***SPRAWNY I SKUTECZNY SYSTEM
PRZECIWDZIAŁANIA I ZAPOBIEGANIA
SKUTKOM BEZROBOCIA***

Osiągnięciu tego celu mają służyć następujące cele szczegółowe:

I. Aktywizacja społeczno-zawodowa bezrobotnych.

Działania:

1. Rozwój współpracy między Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Powiatowym Urzędem Pracy oraz innymi podmiotami działającymi na rzecz aktywizacji bezrobotnych.
2. Opracowanie i realizacja programów specjalnych na rzecz długotrwale bezrobotnych i osób o niskich kwalifikacjach zawodowych.
3. Aktywne pośrednictwo pracy poprzez umożliwienie szerokiego dostępu do informacji i bieżącą analizę sytuacji na rynku pracy.

4. Kierowanie do robót publicznych i prac interwencyjnych osób najbardziej zaangażowanych w poszukiwanie pracy.
5. Promowanie dobrych i skutecznych wzorców wychodzenia z bezrobocia.

II. Przeciwdziałanie zjawisku dziedziczenia bezrobocia.

Działania:

1. Realizacja programów wyrównujących szanse edukacyjne dzieci i młodzieży z rodzin najuboższych.
2. Wspieranie absolwentów w aktywizacji zawodowej.
3. Rozwój usług socjoterapeutycznych w celu wykształcenia odpowiedzialności za własny los i umiejętności przystosowania się do życia we współczesnej rzeczywistości u dzieci i młodzieży z rodzin długotrwale bezrobotnych.

III. Stwarzanie warunków do rozwoju lokalnego rynku pracy.

Działania:

1. Zawieranie porozumień i lokalnych partnerstw w celu wspólnego realizowania programów pomocowych z wykorzystaniem funduszy strukturalnych.
2. Pomoc w tworzeniu małych firm poprzez lokalny system ulg podatkowych.
3. Wspieranie przedsiębiorców w działaniach zmierzających do rozwoju firm poprzez szeroki dostęp do informacji na temat możliwych źródeł finansowania.
4. Szeroka promocja miasta gminy szczególnie w zakresie działań zmierzających do rozwoju gospodarczego i zainteresowania zewnętrznymi inwestorów lokalnymi możliwościami.
5. Wykorzystanie atutów turystyczno-wypoczynkowych gminy poprzez rozwój infrastruktury okołoturystycznej.

Efekty założonych celów:

1. Zwiększenie aktywności osób bezrobotnych
2. Stałe zmniejszanie się wskaźnika osób długotrwale bezrobotnych w ogólnej liczbie osób bezrobotnych.
3. Integracja działań organów samorządu, ośrodka pomocy społecznej oraz instytucji i organizacji społecznych na rzecz aktywizacji lokalnego rynku pracy.
4. Działający lokalny system wspierania rozwoju przedsiębiorczości.

Obszar II

OCHRONA ZDROWIA

Zdrowie – to nie brak choroby lub ułomności, ale stan dobrego samopoczucia fizycznego, psychicznego i społecznego oraz taki stopień przystosowania, jaki jest możliwy dla jednostki w najkorzystniejszych dla niej warunkach. Ochrona zdrowia natomiast jest to rozwijanie zdolności przystosowawczych i eliminowanie ze środowiska czynników szkodliwych. Opiera się ona przede wszystkim na właściwym wychowaniu zdrowotnym. Wychowanie zdrowotne to część całego procesu wychowania, zmierzające do jak najpełniejszego wyposażenia człowieka nie tylko w wiedzę o zdrowiu, ale odpowiednie umiejętności i nawyki mające znaczenie dla zdrowia, dla kształtowania postaw i motywacji zapewniających rzeczywiste stosowanie zasad higieny i zmierzające do zainteresowania sprawami zdrowia.

Jednym z dominujących zagrożeń zdrowotnych we współczesnym świecie są choroby cywilizacyjne. Jednocześnie od wielu lat naukowcy ostrzegają, że u dzieci i młodzieży występują problemy zdrowotne, które dawniej dotyczyły jedynie osób dorosłych. Dlatego już od najmłodszych lat powinno się uświadamiać dzieciom realną groźbę zagrożeń zdrowotnych, kształtować odpowiednie prozdrowotne postawy i nawyki. Tylko 4 % młodzieży przyznaje się do tego, iż rodzina pełni rolę informacyjną w zakresie uświadamiania zdrowotnego. Wiedzę prozdrowotną czerpią głównie z pogadanek i wykładów w szkole. Jedynie nieliczne osoby same poszukują informacji w broszurach, książkach czy mediach. Połowa młodych ludzi zdaje sobie sprawę z tego, że ich styl życia jest zły. Odżywiają się niezgodnie z racjonalnymi normami, czas wolny spędzają głównie przed telewizorem lub komputerem ignorując zupełnie wypoczynek czynny. Z roku na rok obniża się wiek sięgających po papierosy, alkohol i narkotyki.

Zadania władz publicznych w zakresie zapewnienia równego dostępu do świadczeń opieki zdrowotnej zawarte w ustawie z dnia 27 sierpnia 2004r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych obejmują w szczególności:

1. promocję zdrowia i profilaktykę mające na celu tworzenie warunków sprzyjających zdrowiu,
2. analizę i ocenę potrzeb zdrowotnych oraz czynników powodujących ich zmiany,
3. tworzenie warunków funkcjonowania systemów ochrony zdrowia.

Celem strategicznym tego obszaru jest:

**ZDROWE SPOŁECZEŃSTWO
ŚWIADOME ZAGROŻENIA**

Osiągnięcie pożądanego stanu planuje się poprzez następujące cele szczegółowe:

I. Poprawa dostępności do specjalistycznych usług medycznych.

Działania:

1. Wprowadzenie instrumentów zachęcających lekarzy specjalistów do otwierania gabinetów na terenie gminy.
2. Organizowanie białych niedziel z udziałem lekarzy różnych specjalności.
3. Włączenie się w programy badań profilaktycznych organizowane przez NFZ.
4. Dofinansowanie szczepień ochronnych dla dzieci poza pakietem podstawowym.
5. Objęcie opieką stomatologiczną uczniów szkół podstawowych i gimnazjum oraz dzieci przedszkolnych.

II. Stworzenie warunków umożliwiających osobom niepełnosprawnym włączenie się i powrót do czynnego życia.

Działania:

1. Poprawa dostępności do obiektów użyteczności publicznej poprzez likwidację barier architektonicznych.
2. Ograniczenie skutków niepełnosprawności poprzez rozwój rehabilitacji medycznej, zawodowej i społecznej.
3. Zwiększenie dostępności do sprzętu rehabilitacyjnego.
4. Dążenie do uruchomienia środowiskowego domu samopomocy dla osób niepełnosprawnych i miejsc pracy chronionej.
5. Tworzenie w placówkach oświatowych oddziałów i klas integracyjnych.
6. Wspomaganie rodzin dotkniętych problemem niepełnosprawności poprzez tworzenie ośrodków wsparcia dziennych domów pobytu, grup samopomocowych.
7. Wspieranie aktywnego udziału osób niepełnosprawnych w życiu społecznym – kultura, sport, turystyka.

8. Wspieranie organizacji pozarządowych w działaniach na rzecz poprawy jakości życia osób niepełnosprawnych, ich społecznienia i aktywizacji w miejscu zamieszkania.

III. Promocja zdrowia i profilaktyka.

Działania:

1. Opracowywanie i realizacja programów zdrowotnych wynikających z rozpoznanych potrzeb zdrowotnych i stanów zdrowia mieszkańców gminy.
2. Poprawa sposobu żywienia poprzez edukację.
3. Systematyczna edukacja w zakresie uzależnień (papierosy, alkohol, narkotyki).
4. Zapobieganie chorobom zakaźnym poprzez edukację w zakresie profilaktyki HIV.
5. Propagowanie zdrowego stylu życia.
6. Kształtowanie postaw dzieci i młodzieży w zakresie aktywnych sposobów wykorzystywania czasu wolnego.
7. Propagowanie aktywnego wypoczynku osób dorosłych.
8. Organizowanie masowych imprez sportowych, turystycznych i rekreacyjnych.
9. Edukacja w zakresie wiedzy o zdrowiu psychicznym i umiejętności radzenia sobie ze stresem.
10. Dystrybucja materiałów oświatowo-wychowawczych w zakresie edukacji zdrowotnej (ulotki, plakaty, broszury).

Efekty założonych celów:

1. Większa dostępność do specjalistycznych usług medycznych.
2. Powstanie systemu wspierania osób niepełnosprawnych.
3. Wzrost ilości obiektów pozbawionych barier architektonicznych.
4. Zintegrowanie działań różnych podmiotów w zakresie rozwoju rehabilitacji medycznej, zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych.
5. Wzrost wiedzy i świadomości mieszkańców na temat zdrowego stylu życia.
6. Zwiększenie aktywności fizycznej mieszkańców.

Obszar III

EDUKACJA I OŚWIATA

Jednym z najważniejszych czynników konkurencyjności regionu, a tym samym i gminy warunkującym rozwój społeczno-gospodarczy i ograniczanie poziomu bezrobocia jest jakość zasobów ludzkich. O ich jakości decyduje poziom wykształcenia, kwalifikacje zawodowe i wiedza ogólna mieszkańców umożliwiającą szybkie przekwalifikowanie się w toku życia zawodowego. Jest to tzw. mobilność zawodowa. W dzisiejszej rzeczywistości kształcenie staje się procesem ciągłym trwającym od młodości przez cały okres życia zawodowego.

Nawiązanie wzajemnej współpracy pomiędzy wszystkimi ośrodkami edukacyjnymi i podjęcie wspólnych działań na rzecz podnoszenia jakości zasobów ludzkich przyczyniłoby się do szybkiego rozwoju społeczno- gospodarczego Miasta i Gminy Połaniec.

Celem strategicznym tego obszaru jest:

***WYSOKA JAKOŚĆ
ZASOBÓW LUDZKICH***

Cel strategiczny realizowany będzie poprzez następujące cele szczegółowe:

I. Wyrównanie szans edukacyjnych i kulturowych dzieci i młodzieży.

Działania:

1. Stworzenie gminnego programu stypendialnego socjalnego i motywacyjnego.
2. Opracowanie gminnego programu wspierania edukacji uzdolnionych dzieci i młodzieży.
3. Wypracowanie gminnej oferty zajęć pozalekcyjnych jako standardu dla wszystkich szkół.
4. Podejmowanie działań innowacyjnych i eksperymentalnych przez placówki oświatowe.
5. Wspieranie szkół w realizacji krajowych i międzynarodowych projektów edukacyjnych.
6. Wprowadzenie do wszystkich szkół zajęć wyrównujących deficyty rozwojowe dzieci.
7. Zapewnienie w każdej szkole pomocy pedagoga, psychologa i doradcy zawodowego.
8. Poszerzenie oferty kulturalno-edukacyjnej Miejsko-Gminnej Biblioteki Publicznej
9. Tworzenie klubów i kawiarenek internetowych.

10. Systematyczne doposażenie szkół w nowoczesny sprzęt i pomoce dydaktyczne.

11. Rozbudowa infrastruktury oświatowej.

II. Rozwój kształcenia ustawicznego.

Działania:

1. Nawiązania współpracy między wszystkimi ośrodkami edukacyjnymi działającymi na terenie gminy.
2. Stworzenie banku informacji o potrzebach rynku pracy i możliwościach kształcenia ustawicznego.
3. Prowadzenie kursów i szkoleń dla dorosłych
4. Współdziałanie z organizacjami pozarządowymi w realizacji programów aktywizacji społecznej i zawodowej w gminie.
5. Propagowanie wolontariatu jako drogi do pobudzenia aktywnego udziału w życiu społecznym.
6. Rozwój poradnictwa psychologicznego i pedagogicznego dla dorosłych.
7. Podejmowanie działań angażujących społeczność lokalną do wspólnego rozwiązywania problemów.

Efekty założonych celów:

1. Funkcjonujący gminny program stypendialny.
2. Istnieje system wspierania edukacji uzdolnionych dzieci i młodzieży.
3. Szkoły realizują w szerokim zakresie projekty edukacyjne.
4. Szkoły doposażone w nowoczesny sprzęt i pomoce dydaktyczne.
5. Rozwinięta oferta edukacyjna dla dorosłych.
6. Większa aktywność społeczna i zawodowa mieszkańców gminy.

Obszar IV

POMOC SPOŁECZNA I POLITYKA PRORODZINNA

Pomoc społeczna jest ważnym elementem całego systemu wsparcia mieszkańców Miasta i Gminy Połaniec. Jej pozycję wyznacza, bowiem z jednej strony realizacja podstawowych zadań ustawowych, z drugiej strony zaś – koordynowanie działań wszelkich podmiotów, współtworzących system społecznego wsparcia.

Ustawowym celem pomocy społecznej jest zaspokojenie niezbędnych, podstawowych potrzeb życiowych osób i rodzin, które same nie są w stanie poradzić sobie z problemami.

Do realizacji tego celu system pomocy społecznej dysponuje szerokim wachlarzem form pomocy i zakresem świadczeń i usług. Daje on możliwość dostosowania form wsparcia do aktualnej sytuacji osób i rodzin, które w miarę szybko powinny doprowadzić do wyjścia z kręgu świadczeniobiorców pomocy społecznej. O ostatecznym efekcie samodzielności osób i rodzin decyduje aktywność samych zainteresowanych. Obserwuje się jednak brak pozytywnych przykładów wychodzenia z kręgu pomocy społecznej, uzależnienie od świadczeń, brak aktywności świadczeniobiorców, a nawet według opinii wyrażonych przez mieszkańców gminy – „wykorzystywanie opieki społecznej i życie na koszt innych”.

Rodzina jest podstawowym środowiskiem, gwarantującym prawidłowy rozwój dziecka i zaspokojenia jego potrzeb. Coraz więcej rodzin ma trudności z prawidłowym wypełnianiem podstawowych funkcji. Trudne warunki mieszkaniowe, brak stałych źródeł utrzymania powoduje niezaspokojenie podstawowych potrzeb biologicznych, rozwojowych i wychowawczych. Coraz częstszym zjawiskiem jest: niezaradność opiekuńczo wychowawcza rodziców, brak właściwej opieki nad dziećmi, nasilający się problem uzależnień dorosłych, młodzieży i dzieci oraz przemoc w rodzinie.

Działania podejmowane przez służby społeczne mają na celu nie tylko łagodzenie skutków trudnej sytuacji bytowej mieszkańców gminy, lecz także usuwanie przyczyn tkwiących w sferze psychicznej i społecznej.

Dlatego też kierunki rozwoju pomocy społecznej powinny być zorientowane na:

- rozszerzenie i pogłębienie form pomocy socjalnej,
- współpracę z różnymi instytucjami i organizacjami pozarządowymi zajmującymi się pomocą,
- wzmocnienie postaw aktywnych,
- rozwój usług pozamaterialnych, w tym poradnictwa specjalistycznego.

Celem strategicznym tego obszaru jest:

***PROFESJONALNA POMOC SPOŁECZNA
ZMIENIAJĄCA ŚWIADOMOŚĆ SPOŁECZNĄ
WSPIERAJĄCA JAKOŚĆ ŻYCIA
LOKALNEJ SPOŁECZNOŚCI***

Cel strategiczny realizowany będzie poprzez następujące cele szczegółowe:

I. Rozszerzenie form pomocy socjalnej.

Działania:

1. Rozwijanie systemu pomocy materialnej i rzeczowej dla uczących się dzieci i studiującej młodzieży.
2. Podejmowanie działań na rzecz rozwoju sieci placówek wsparcia w gminie.
3. Rozwój poradnictwa specjalistycznego (terapeutycznego, psychologicznego i pedagogicznego).
4. Utworzenie banku informacji o lokalnych i ponadlokalnych alternatywnych formach wsparcia.
5. Organizowanie i udział w zbiórkach żywności.
6. Budowanie systemu wsparcia wśród podopiecznych – organizowanie samopomocy w środowisku lokalnym.

II. Wzmacnianie aktywności podopiecznych w rozwiązywaniu własnych problemów.

Działania:

1. Wypracowanie zasad współpracy z klientami pomocy społecznej – kontrakty i ich rozliczenie.
2. Kontraktowanie pomocy społecznej, uzależniające zakres świadczeń od aktywności świadczeniobiorców.
3. Krótkotrwale obejmowanie świadczeniami pomocy społecznej oraz częsta weryfikacja przyznawanych świadczeń.
4. Promowanie rodzin, środowisk, które dzięki własnej aktywności wyszły z kręgu świadczeniobiorców pomocy społecznej.

5. Podejmowanie przez pracowników socjalnych większej ilości działań ukierunkowanych na indywidualną pracę z podopiecznymi.
6. Efektywne wykorzystanie środków strukturalnych i krajowych na aktywizację społeczną i zawodową – przygotowywanie projektów samodzielnych i współdziałanie w projektach innych instytucji i organizacji.

III. Współpraca z organizacjami pozarządowymi i innymi instytucjami.

Działania:

1. Zlecenie zadań z zakresu pomocy społecznej.
2. Opracowanie standardu usług, które muszą spełniać organizacje pozarządowe ubiegające się o ich realizację na zlecenie samorządu.
3. Współdziałanie i wspieranie organizacji pozarządowych w realizowanych programach z zakresu pomocy społecznej i aktywizacji zawodowej.
4. Współpraca w zakresie tworzenia punktów wolontariatu, klubów integracji społecznej oraz centrów aktywności społecznej.
5. Tworzenie grup zadaniowych do diagnozowania i rozwiązywania istotnych problemów społecznych oraz wypracowywanie zasad współpracy sektora samorządowego i pozarządowego.
6. Systematyczne informowanie organizacji pozarządowych o bieżących i planowanych działaniach ośrodka pomocy społecznej.
7. Wspólne organizowanie spotkań otwartych dla mieszkańców dotyczących problematyki polityki społecznej.

Efekty założonych działań:

1. Sprawnie działający system wsparcia w gminie.
2. Rozwinięte formy opieki środowiskowej.
3. Rozwinięte poradnictwo specjalistyczne.
4. Sprawnie działający system kontraktów społecznych.

Wypracowane zasady współpracy pomiędzy organizacjami społecznymi a samorządem.

Obszar V

PROFILAKTYKA I PRZECIWDZIAŁANIE UZALEŻNIENIOM I PRZEMOCY W RODZINIE

Strukturalne bezrobocie i obniżający się poziom życia społeczeństwa skutkuje wzrostem spożycia alkoholu.

Szacuje się, że w Polsce około 2 – 3 % całej populacji uzależniona jest od alkoholu. Około 1,5 – 2 mln dzieci wychowuje się w rodzinach z problemami alkoholowym. Stale wzrasta przestępczość wśród nieletnich oraz agresja potęgująca zjawisko przemocy w rodzinach, zwłaszcza wobec kobiet i dzieci.

Systematycznie rośnie też liczba dzieci i młodzieży, która eksperymentuje z substancjami psychoaktywnymi. Szacuje się, że problemem ten dotyczy ok. 15% nastolatków. Nastąpił znaczny wzrost stopnia i zasięgu terytorialnego występowania zjawiska narkomanii. Problem ten występuje też na terenie Miasta i Gminy Połaniec i ma charakter rozwojowy. Przy Urzędzie Miejskim w Połańcu funkcjonuje Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, która zajmuje się przeciwdziałaniem i rozwiązywaniem problemów alkoholowych. Podstawowym rodzajem pomocy dla osób uzależnionych jest działający „Punkt Konsultacyjny”, który udziela informacji o chorobie alkoholowej, możliwościach jej leczenia, pełni rolę pierwszego kontaktu dla osób zwracających się o pomoc, zapewnia pomoc psychologiczną.

Celem strategicznym tego obszaru jest:

***SKUTECZNY SYSTEM
ZAPOBIEGANIA I ROZWIĄZYWANIA
PROBLEMÓW UZALEŻNIEŃ***

Cel strategiczny realizowany będzie w oparciu o następujące cele szczegółowe:

I. Zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacji dla osób uzależnionych od alkoholu i narkotyków.

Działania:

1. Prowadzenie punktu konsultacyjnego d/s rozwiązywania problemów alkoholowych dla osób zagrożonych uzależnieniami, uzależnionych i ich rodzin.

2. Prowadzenie rozmów interwencyjno-motywujących z osobami uzależnionymi i członkami ich rodzin w celu nakłonienia ich do podjęcia leczenia odwykowego.
3. Upowszechnianie wykazu placówek zajmujących się leczeniem i profilaktyką.
4. Kierowanie na terapie osób uzależnionych i współuzależnionych.
5. Zapewnienie rodzinom osób uzależnionych od alkoholu pomocy psychologicznej, prawnej, socjalnej.
6. Zwiększenie współpracy z instytucjami zajmującymi się pomaganiem dziecku i rodzinie tj. Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie, szkołami, Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną.
7. Zdiagnozowanie problemu uzależnień na terenie gminy i opracowanie planu działań profilaktycznych.

II. Udzielenie rodzinom, w których występują problemy alkoholowe pomocy psychologicznej i prawnej a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie.

Działania:

1. Przeciwdziałanie zjawisku przemocy w rodzinie, poprzez doskonalenie systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie z uwzględnieniem procedury „Niebieskiej Karty”.
2. Funkcjonowanie punktu konsultacyjnego jako miejsca pierwszego kontaktu mającego na celu informowanie o chorobie alkoholowej i możliwościach leczenia osób uzależnionych i członków ich rodzin, oraz zmotywowania osoby uzależnionej do podjęcia terapii.
3. Prowadzenie edukacji publicznej (ulotki, broszury)
4. Propagowanie w społeczeństwie tradycji życia w trzeźwości.
5. Uruchomienie gminnego telefonu zaufania.

III. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania narkomanii.

Działania:

1. Prowadzenie programów profilaktycznych, zajęć rekreacyjno – sportowych dla dzieci i młodzieży w Mieście i Gminie Połaniec.
2. Udział w ogólnopolskiej profilaktycznej kampanii PARPA „Alkohol” – „Nieletnim Dostęp Wzbroniony”, której celem jest ograniczenie sprzedaży alkoholu nieletnim.
3. Zakup materiałów tematycznych związanych z profilaktyką uzależnień.

4. Wspieranie działań profilaktycznych polegających na organizowaniu imprez o charakterze rozrywkowym, sportowym (turnieje sportowe, konkursy: plastyczny, literacki).
5. Zapewnienie w każdej szkole pomocy pedagoga i psychologa.
6. Prowadzenie działań edukacyjnych skierowanych do sprzedawców oraz działań kontrolnych i interwencyjnych, mających na celu ograniczenie dostępności do napojów alkoholowych.
7. Podejmowanie działań zmierzających do zapobiegania alkoholizmowi i innym patologiom społecznym w formie działań propagandowych, spotkań, wystaw, odczytów, porad, rajdów i wycieczek.

IV. Wspomaganie działalności instytucji, stowarzyszeń i osób fizycznych w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień.

Działanie:

1. Współudział w opracowywaniu i realizacji programów profilaktycznych i terapeutycznych.
2. Wspólne organizowanie obozów, kolonii, mitingów.
3. Monitorowanie stanu problemów alkoholowych i narkomanii na terenie Miasta i Gminy Połaniec

Efekty założonych działań:

1. Sprawnie działający system zapobiegania uzależnieniom.
2. Działające grupy wsparcia dla osób uzależnionych i ich rodzin.
3. Uruchomiony gminny telefon zaufania.
4. Bogata oferta spędzania czasu wolnego dla dzieci i młodzieży nie tylko z rodzin z problemem uzależnień.
5. Rozpoznana sytuacja i opracowany plan działań profilaktycznych w zakresie narkomanii.

Rozwiązanie problemów społecznych będzie możliwe, jeżeli będą realizowane podstawowe akty prawne a przede wszystkim:

- Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej
(Dz.U. Nr 64 poz. 593 z późn. zm)
- Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych
(Dz.U. Nr 228 poz. 2255 z późn. zm).
- Ustawa z dnia 26 listopada 1982 r. o wychowaniu i przeciwdziałaniu alkoholizmowi
(Dz.U. Nr 35 poz. 230 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomani
(Dz.U. Nr 179 poz. 1485 z późn. zm.).
- Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie
(Dz.U. Nr 180 poz. 1493 z późn. zm.)

Jednostką odpowiedzialną za wdrażanie i zarządzanie Strategią jest Burmistrz Miasta i Gminy Połaniec

Zadania:

1. Przedłożenie wstępnej wersji Strategii radnym Rady Miejskiej w Połańcu i mieszkańcom Gminy.
2. Zatwierdzenie Strategii na sesji Rady Miejskiej.
3. Zamieszczenie Strategii na stronie internetowej Gminy Połaniec.
4. Opracowywanie rocznych planów działań.
5. Realizacja zadań zgodnie ze szczegółowym harmonogramem przyjętym w rocznym planie działań.
6. Przygotowanie rocznych raportów z przebiegu realizacji zadań.

VI. MONITOROWANIE

1. Analiza raportów z przebiegu realizacji zadań – komisje Rady.
2. Ocena realizacji Strategii, oparta na wynikach raportów – Rada Miejska na sesji grudniowej.
3. Organizacja debat strategicznych w celu oceny aktualności Strategii – Rada Miejska co 2 lata.

**PRZEWODNICZĄCY
RADY MIEJSKIEJ**

mgr Stanisław Łoś